

Vækst Tendens 2017

Erhvervs-
struktur og
økonomisk
udvikling i

REGION HOVEDSTADEN

FORORD

I denne publikation analyseres erhvervsstrukturen og den økonomiske udvikling i virksomhederne i Region Hovedstaden siden finanskrisen. Siden 2009, hvor finanskrisen for alvor ramte Danmark, er det gået fremad, og det er denne fremgang, der analyseres med fokus på den seneste udvikling. Der tages udgangspunkt i strukturen og udviklingen i hele regionen, og publikationen indeholder desuden både nøgletal og udviklingstendenser for de enkelte kommuner, der let kan holdes op mod det regionale billede. Derved bliver det muligt at vurdere, hvor en kommune har sine erhvervs-mæssige styrkepositioner og klarer sig rigtig godt, og hvor der er udviklingspotentiale.

Udviklingen i Region Hovedstaden benchmarkes både med udviklingen i resten af Danmark og med udviklingen i syv europæiske metropoler: Amsterdam, Berlin, Bruxelles, Hamburg, Helsinki, Oslo og Stockholm. Dette gør det muligt at vurdere, om en fremgang på fx 2% er meget eller lidt.

Der er også viden om forskellige segmenter af virksomheder at hente i analysen. Er man interesseret i SMV-segmentet, er der en særskilt analyse af SMV'ernes internationalisering, ligesom analysen indeholder et helt afsnit med fokus på iværksætteri og iværksætteriets jobskabelse.

Endelig kan man blive klogere på den interaktion, der er mellem kommunerne i form af pendling, og hvordan det påvirker borgernes erhvervsindkomst i kommunerne.

VækstTendens 2017 er et solidt og faktabaseret videngrundlag for alle med interesse for erhvervsudvikling og den generelle økonomiske udvikling i Region Hovedstaden. Analyserne bygger på de nyeste data vedrørende den økonomiske udvikling og erhvervsudviklingen i Region Hovedstaden. Langt hovedparten af data stammer fra Danmarks Statistik og er derefter viderebehandlet af Center for Vækstanalyse, eStatistik og Center for Regional- og Turismedforskning.

Publikationen er udarbejdet af Center for Vækstanalyse i samarbejde med Væksthus Hovedstaden.

God læselyst.

Center for
VækstAnalyse

En del af Væksthus Sjælland

Marienbergvej 132, 1. sal
4760 Vordingborg
Tlf.: 5535 3035
info@vhsj.dk

VÆKSTTENDENS 2017

December 2017

Layout: Characterise.dk

Analysen er udarbejdet af Lill Andersen, Jon Toft-Jensen, Sara Dolmer og Jonathan Lindahl.

For yderligere information kontakt seniorøkonom
Lill Andersen, 53 72 71 92

INDHOLD

- 4 DE VIGTIGSTE POINTER**
- 6 ERHVERVSSTRUKTUR**
  - 7 GEOGRAFISK STRUKTUR
  - 10 BRANCHESTRUKTUR
  - 14 STØRRELSSESSTRUKTUR
  - 17 AFSÆTNINGSSTRUKTURER
- 18 VÆKST OG BESKÆFTIGELSESUDVIKLING**
  - 19 DEN ØKONOMISKE VÆKST
  - 22 BESKÆFTIGELSESUDVIKLINGEN
- 29 PRODUKTIVITET**
  - 30 TIMEPRODUKTIVITET
  - 33 FORSKNING, UDVIKLING OG INNOVATION
- 34 IVÆRKSÆTTERI**
  - 35 NYETABLERINGER
  - 38 OVERLEVELSE
  - 39 OPSKALERING
  - 40 IVÆRKSÆTTERIETS JOBSKABELSE
- 42 EKSPORT**
  - 43 EKSPORTVÆRDI
  - 44 FOKUS PÅ SMV'ERNES EKSPORT
- 47 ERHVERVSINDKOMST OG PENDLING**
  - 48 BØRGERNES ALDERSFORDELING, BESKÆFTIGELSESFREKVENS OG UDDANNELSE
  - 50 ERHVERVSINDKOMST OG PENDLING
- 56 LITTERATURLISTE**
- 58 METODEBILAG**

DE VIGTIGSTE POINTER

REGION HOVEDSTADEN ER DANMARKS VÆKSTMOTOR

Erhvervslivet i Region Hovedstaden skaber 40% af Danmarks bruttonationalprodukt (BNP). Befolkningstætheden og virksomhedskoncentrationen er høj, hvilket giver gode muligheder for specialisering, videndeling og matching mellem virksomheder, job og kompetencer. Produktivetsniveauet er højt, da der er stor økonomisk aktivitet inden for videntunge brancher som information, kommunikation, finans og forsikring, og da industrivirksomhederne investerer kraftigt i innovation, forskning og udvikling.

Siden 2009 har stigende produktivitet givet anledning til en gennemsnitlig årlig vækst i BNP på 2,4%, og de seneste fire år har virksomhederne skabt 56.000 nye lønmodtagerjob i Region Hovedstaden. Der er kommet 3.600 flere eksportvirksomheder, og eksportværdien er steget med 49% på 6 år.

Iværksætteriet understøtter og bidrager til fremgangen. Siden finanskrisen er der hvert år blevet etableret mange nye virksomheder. De mange nye virksomheder og en stigende overlevelsesrate betyder, at virksomhedsmassen er øget med 10.000 virksomheder siden 2009. Også andelen af vækstiværksættere og eksportiværksættere er steget, ligesom iværksætterne står for 15% af jobbene i virksomhederne i Region Hovedstaden. Iværksætteriet er trukket af mange nye videnintensive servicevirksomheder samt bygge- og anlægsvirksomheder, der nyder godt af højkonjunkturen, som booster investeringerne i bl.a. nybyggeri og boligreparationer.

Fremgangen i virksomhederne kan også mærkes hos regionens borgere, der har en høj og stigende erhvervsindkomst. En relativt stor andel af befolkningen i den erhvervsaktive alder kombineret med en høj beskæftigelsesfrekvens bidrager til denne udvikling, men den primære årsag er befolkningens høje uddannelsesniveau. I Region Hovedstaden er der mange indbyggere med en lang videregående uddannelse, og da forskellen mellem en ufaglærts gennemsnitsløn og gennemsnitslønnen for en person med en videregående uddannelse er stor og stigende, giver det høje uddannelsesniveau anledning til en kraftig velstandsfremgang blandt regionens borgere.

...OG KØBENHAVN ER EPICENTERET

København er epicenteret for den økonomiske fremgang, der har været i Danmark siden finanskrisen. Krisen ramte hele landet i efteråret 2008, og i 2009 faldt Danmarks BNP med 5%. Men allerede året efter var der økonomisk fremgang på 6% i København. De seneste fire-fem år har fremgangen bredt sig til i første omgang de omkringliggende kommuner, derefter til den øvrige del af Region Hovedstaden og endelig hele Greater Copenhagen området og Danmark.

Mønsteret illustreres ved udviklingen i lønmodtagerbeskæftigelsen. Fra 1. halvår 2013 til 1. halvår 2015 steg lønmodtagerbeskæftigelsen i 24 af de 29 kommuner i Region Hovedstaden, og de største vækstrater kunne ses i kommunerne umiddelbart nord og vest for København. Samlet voksede lønmodtagerbeskæftigelsen med 4% i den periode. Fra 1. halvår 2015 til 1. halvår 2017 var fremgangen accelereret til 6%, spredt ud på 26 kommuner og med nogle af de højeste vækstrater i kommuner, der ligger længere væk fra København. Også i den øvrige del af Greater Copenhagen har der været kraftig beskæftigelsesfremgang de sidste to år.

OGSÅ I EN INTERNATIONAL BENCHMARK KLARER REGION HOVEDSTADEN SIG GODT

Sammenlignet med andre metropoler som Stockholm, Amsterdam og Berlin, ser udviklingen i Region Hovedstaden også fornuftig ud. Kun Stockholm har haft en lidt højere økonomisk vækst bl.a. som følge af, at tilpasninger i den flydende valutakurs har gjort svenske produkter billigere i udlandet i forhold til danske og europæiske produkter.

Beskæftigelsesudviklingen ser knap så overbevisende ud, da det tog lang tid, før der for alvor kom gang i beskæftigelsen i Region Hovedstaden efter finanskrisen. I årene umiddelbart efter krisen var væksten trukket af industrieksport som følge af en kraftig effektivisering, der øgede industriens konkurrenceevne. Derfor lå beskæftigelsesudviklingen i disse år stille. Først i de senere år er der kommet gang i det indenlandske privatforbrug, hvorfor beskæftigelsen også er begyndt at stige.

På iværksætterisiden klarer Region Hovedstaden sig igen godt i sammenligning med de øvrige metropoler. Umiddelbart ser det ud til, at Region Hovedstaden har oplevet én af de kraftigste fremgange i iværksætteri, som er blevet yderligere boostet af de nye selskabsformer med begrænset egenkapital, der blev åbnet op for i 2014.

FREMTIDENS UDFORDRINGER: MANGEL PÅ ARBEJDSKRAFT OG TRÆNGSELSPROBLEMER

Den kraftige produktivitsfremgang inden for bl.a. information og kommunikation samt de mange nye vidensservicevirksomheder peger i retning af et fremtidigt erhvervsliv i Region Hovedstaden, hvor de videnintensive brancher får endnu større økonomisk betydning. Den fortsatte digitale udvikling vil desuden udbrede anvendelsen af digitale kompetencer og funktioner i virksomheder inden for andre brancher som bygge og anlæg, rengøring og handel.

Det er vigtigt, at de nye virksomheder og ældre SMV'ere investerer i innovation, digitalisering og automatisering med henblik på at øge produktiviteten og derved blive i stand til at drage fordel af den globale vækst. Det gælder ikke kun industrivirksomhederne. I disse år er der et stort potentiale for vækst i servicevirksomhederne pga. stigende efterspørgsel efter serviceydelser. Samtidig muliggør den digitale udvikling handel med serviceydelser, der kan transporteres digitalt over store afstande.

Analysen afdækker et par af de største trusler mod den fremtidige økonomiske udvikling, nemlig mangel på arbejdskraft og trængselsproblemer. De økonomiske modeller forudsiger især mangel på faglært arbejdskraft på det integrerede arbejdsmarked i Greater Copenhagen. Trængselsproblemer er bagsiden af den medalje, der handler om matching, specialisering og videndeling som følge af urbanisering og erhvervs-koncentration. Både mangel på kvalificeret arbejdskraft og trængselsproblemer kan lægge en dæmper på virksomhedernes muligheder for at øge produktiviteten og dermed reducere velstandsstigningerne fremover.

ERHVERVSSTRUKTUR

I dette afsnit beskrives den overordnede erhvervsstruktur i kommunerne i Region Hovedstaden. Det giver et godt grundlag for at analysere de udviklingstendenser, der afdækkes i de efterfølgende afsnit.

Danmark er et lille land, der bl.a. er kendetegnet ved en stor offentlig sektor og en erhvervsstruktur bestående af mange små virksomheder og få store virksomheder, der især beskæftiger sig med fremstilling. Det er også de store industrivirksomheder, der sammen med A.P. Møller-Mærsk står for hovedparten af Danmarks eksportværdi.

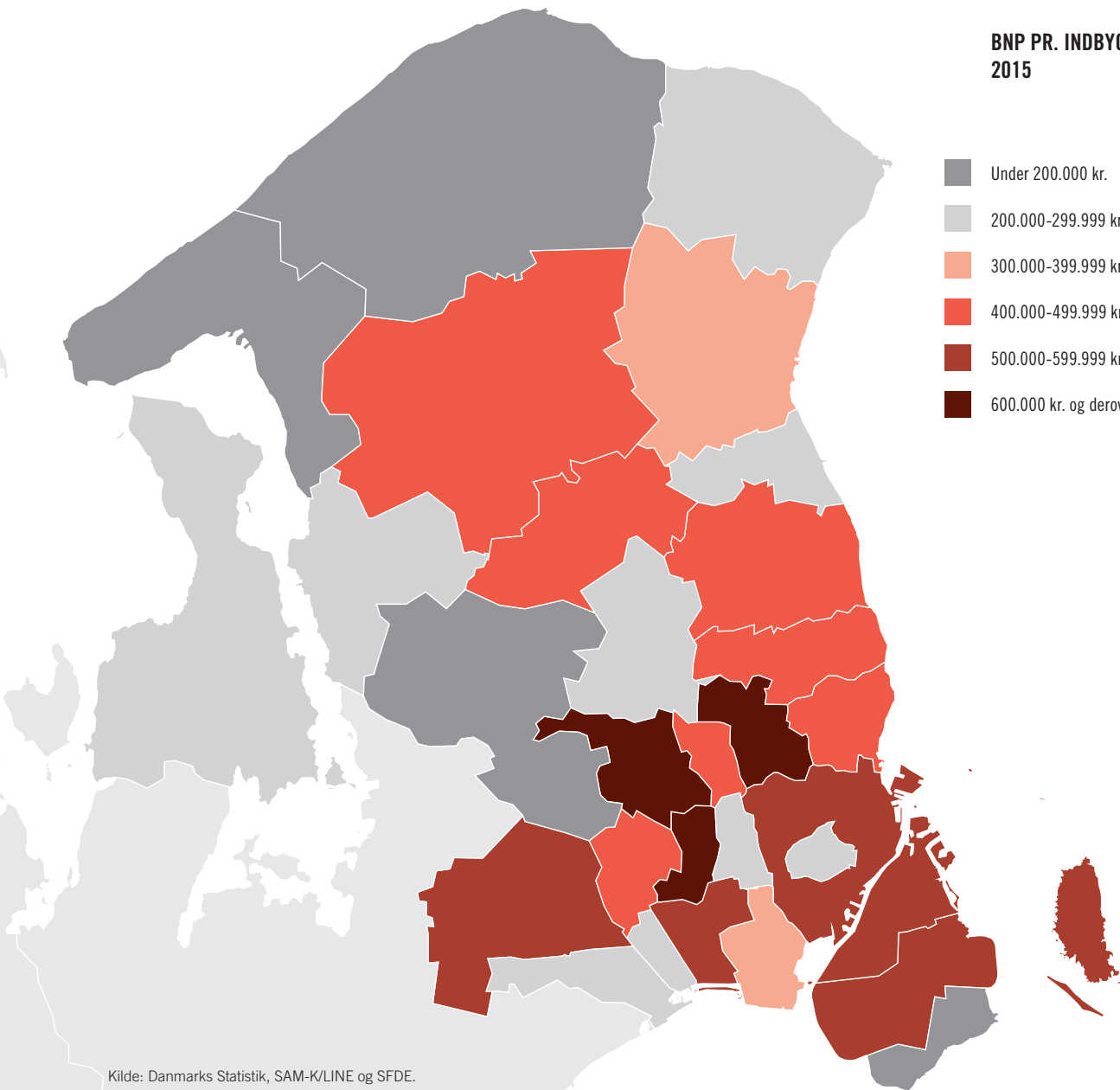
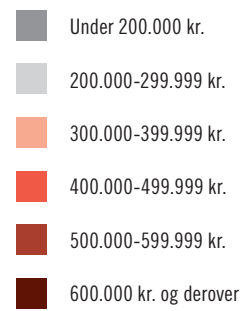
Den overordnede erhvervsstruktur i Region Hovedstaden afviger ikke væsentligt fra strukturen i resten af landet. Dog udgør de helt små arbejdssteder med højst én ansat og de store arbejdssteder med 50 ansatte eller derover en lidt større andel i Region Hovedstaden end i resten af landet.

I Region Hovedstaden har videntunge brancher som information, kommunikation, finans, forsikring og vidensservice større økonomisk tyngde, end de har i resten af landet. Således udgør beskæftigelsen på arbejdssteder inden for disse brancher 19% i Region Hovedstaden, mens den tilsvarende andel kun er 8% i resten af landet. Omvendt har industri og landbrug relativt mindre økonomisk betydning. Disse forskelle i branchestrukturen afspejler bl.a. borgernes uddannelsesniveau samt betydning af geografisk nærhed kontra omkostninger til lokaleleje og grundpriser. I de videntunge brancher er den vigtigste produktionsressource en kompetent arbejdsstyrke, og geografisk nærhed har stor betydning for mulighederne for specialisering og videndeling. Inden for industri og landbrug vægter omkostninger til bygninger og jord højere, hvorfor produktionsenhederne ikke placeres i de mest urbaniserede områder.

Såvel størrelsesstrukturen som erhvervsstrukturen betyder, at erhvervslivet i Region Hovedstaden i højere grad end resten af landet eksporterer varer og serviceydelser til udlandet og dermed bl.a. er udsat for produktivitetsfremmende konkurrence og påvirkes af udviklingen i den globale efterspørgsel.

**BNP PR. INDBYGGER,
2015**

Kilde: Danmarks Statistik, SAM-K/LINE og SFDE.

GEOGRAFISK STRUKTUR

Med 92.000 arbejdssteder ligger næsten hver tredje af landets arbejdssteder i Region Hovedstaden. 92% af alle arbejdsstederne er i private virksomheder, mens arbejdssteder inden for offentlig forvaltning og service udgør 6% af totalen. Men da især de regionale og statslige arbejdssteder er store, står offentlig forvaltning og service for 29% af den samlede beskæftigelse på arbejdsstederne i Region Hovedstaden.

Selvom en stor andel af landets arbejdssteder er placeret i Region Hovedstaden, skabes en endnu større andel af Danmarks bruttonationalproduktet (BNP) i Region Hovedstaden, nemlig 817 mia.kr. svarende til 40%. At Region Hovedstadens økonomiske tyngde er endnu større end lokaliseringen af arbejdsstederne tilsiger, skyldes dels, at industrien i Region Hovedstaden har højere værdiskabelse end resten af landets industrivirksomheder, dels at der er relativt mange arbejdssteder inden for videntunge brancher med høj værdiskabelse, fx information, kommunikation, finans og forsikring.

København er ubetinget Danmarks største erhvervskommune med et BNP på 323 mia.kr. svarende til 16% af Danmarks samlede BNP. Der bor imidlertid også rigtig mange mennesker i København, så set i forhold til indbyggertallet er det ikke den mest erhvervsintensive kommune i Region Hovedstaden. Det er Ballerup, hvor BNP pr. indbygger er helt oppe på 1,3 mio.kr.

Der er stor variation i BNP pr. indbygger mellem kommunerne i Region Hovedstaden. Den laveste erhvervsintensitet findes i Dragør, hvor BNP pr. indbygger var 138.000 kr. i 2015, mens den som nævnt var 1,3 mio.kr. i Ballerup. Gennemsnitligt var BNP pr. indbygger 460.000 kr. i Region Hovedstaden i 2015. Disse forskelle afspejler primært, hvor virksomhederne er lokaliseret. Dragør er en typisk bosætningskommune, hvor borgerne pendler på arbejde i andre kommuner, mens der i Ballerup er flere store virksomheder, der giver beskæftigelse til mange borgere både fra de øvrige hovedstadskommuner og Region Sjælland. Forskelle mellem kommuner af mere ensartet størrelse som Gladsaxe og Lyngby-Taarbæk, afspejler i højere grad erhvervsstrukturelle forskelle mellem kommunerne. Fx er der flere store industrivirksomheder med høj værdiskabelse i Gladsaxe Kommune, mens erhvervslivet i Lyngby-Taarbæk i højere grad er kendetegnet ved mindre servicevirksomheder og offentlige brancher, der typisk har en lavere værdiskabelse.

Virksomhedernes lokalisering afhænger bl.a. af følgende forhold:

- Adgang til den type arbejdskraft, som virksomheden har behov for (fx faglært kontra højtuddannet arbejdskraft)
- Faste omkostninger i form af fx grundpriser og lokaleleje
- Ramevilkår, der fx kan påvirke mulighederne for opskalering (lokalplaner mv.)
- Digital og trafikal infrastruktur
- Mulighed for videndeling gennem fx forskningsnetværk, konferencer, samarbejde mellem virksomheder og mobilitet på arbejdsmarkedet
- Kundegrundlaget

For nogle typer af virksomheder er adgang til højtuddannet, specialiseret arbejdskraft og videndeling de afgørende kriterier. Det gælder fx videnintensive virksomheder inden for information, kommunikation, finans og forsikring, der derfor i høj grad er placeret i og omkring København, hvor der er mange videregående uddannelsesinstitutioner. For andre typer af virksomheder vægter grundpriser, lokaleleje og muligheder for opskalering højere. Det gælder bl.a. produktionsenhederne i mange større industrivirksomheder, der placeres i mindre urbane områder, mens administration og forskningsenheder forbliver i omegnen af København. Bygge- og anlægsvirksomheder udfører ofte deres opgaver langt væk fra det område, hvor virksomheden er lokaliseret, og for dem er rammevilkår, adgangen til faglært arbejdskraft og vejnettet afgørende for lokalisering af virksomheden. Derfor er der relativt mange bygge- og anlægsvirksomheder i de vestlige og mest nordlige kommuner. For en traditionel detailhandelsvirksomhed, der primært sælger sine varer i en fysisk butik, er det afgørende kriterium, at der er et fornuftigt kundegrundlag, men for en detailhandelsvirksomhed, der er engageret i e-handel, betyder det lokale kundegrundlag mindre end den digitale infrastruktur og adgang til arbejdskraft med IT-kompetencer.

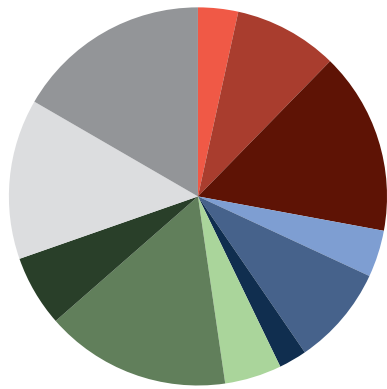
Find
din kommune i
tabellen herunder

ØKONOMISK AKTIVITET, 2015

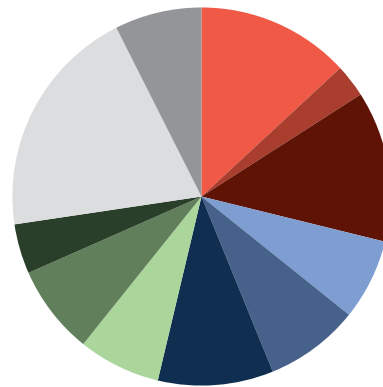
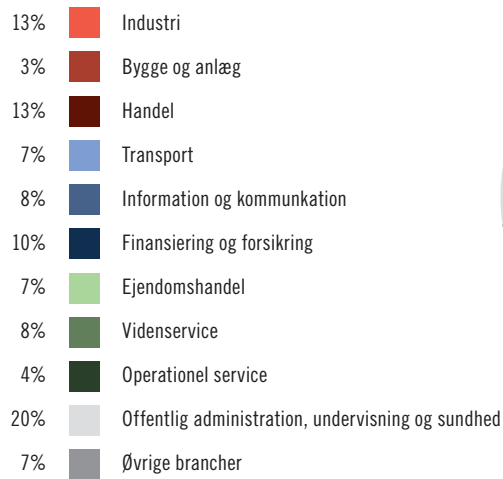
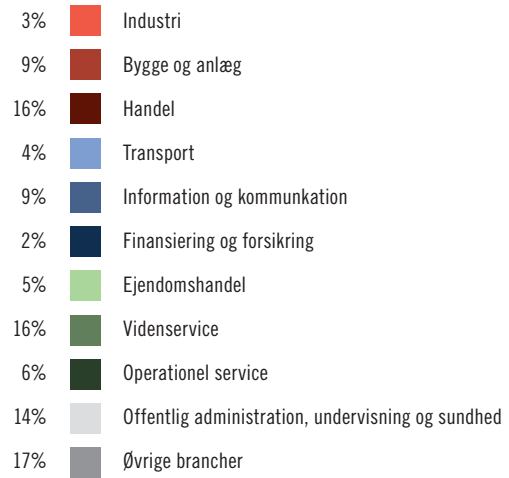
	Arbejdssteder (antal)	Bruttonationalprodukt, BNP (mia. kr.)	BNP pr. indbygger (kr.)	Job (antal)	Beskæftigelse (antal pers.)
Region Hovedstaden	91.959	817,2	460.183	1.080.137	974.969
Albertslund	1.359	12,7	457.474	21.760	19.740
Allerød	1.320	10,9	442.858	15.304	14.263
Ballerup	2.017	61,4	1.271.342	45.263	42.122
Bornholm	2.121	10,2	256.509	17.787	16.637
Brøndby	1.578	18,8	534.228	25.334	22.992
Dragør	619	1,9	138.405	3.380	3.089
Egedal	1.851	7,9	184.085	12.669	11.567
Fredensborg	1.976	13,9	348.698	14.313	12.664
Frederiksberg	5.040	29,0	278.977	47.598	42.155
Frederikssund	2.357	10,6	237.491	17.995	16.478
Furesø	1.746	9,4	238.851	14.704	13.267
Gentofte	4.826	32,1	427.534	42.689	39.633
Gladsaxe	2.641	49,3	731.066	44.914	41.350
Glostrup	1.103	18,3	816.716	22.527	20.785
Gribskov	2.509	7,2	176.843	13.876	12.739
Halsnæs	1.301	5,7	184.868	9.469	8.643
Helsingør	3.344	12,9	208.155	25.014	22.333
Herlev	1.542	13,8	490.042	22.881	21.167
Hillerød	2.743	22,7	460.891	32.403	29.707
Hvidovre	2.264	20,7	393.441	31.056	28.285
Høje-Taastrup	2.356	29,7	599.231	37.931	34.606
Hørsholm	1.590	6,9	275.042	10.566	9.688
Ishøj	815	5,0	226.200	9.391	8.463
København	32.549	323,2	553.216	423.631	377.676
Lynby-Taarbæk	2.883	26,5	482.783	36.349	32.954
Rudersdal	3.383	22,7	408.926	28.521	26.289
Rødovre	1.789	8,6	227.026	17.874	16.094
Tårnby	1.785	22,1	519.034	29.783	24.932
Vallensbæk	552	3,1	202.925	5.155	4.651

Tabellen viser den økonomiske aktivitet i Region Hovedstaden i 2015 fordelt på kommuner. Økonomisk aktivitet måles ved antallet af arbejdssteder, bruttonationalprodukt (BNP), bruttonationalprodukt pr. indbygger, antal job på arbejdsstederne og antal beskæftigede på arbejdsstederne. BNP angiver, hvor meget merværdi der skabes på arbejdsstederne i den enkelte kommune. Da der er stor forskel på, hvor mange borgere der bor i de forskellige kommuner, måles BNP pr. indbygger også. Det giver et indtryk af, om kommunen er en stor erhvervs kommune eller primært en bopælskommune. Se metodebilaget for en nærmere definition af de anvendte begreber.

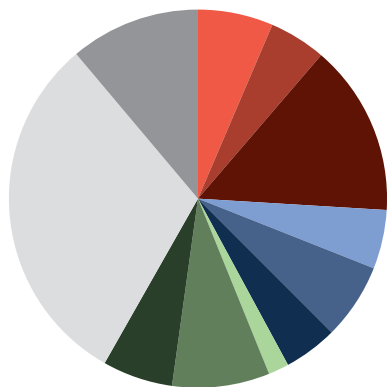
**ANTAL ARBEJDSSTEDER,
VÆRDISKABELSE OG
BESKÆFTIGELSE I
REGION HOVEDSTADEN
FORDELT PÅ
BRANCHER
2015**

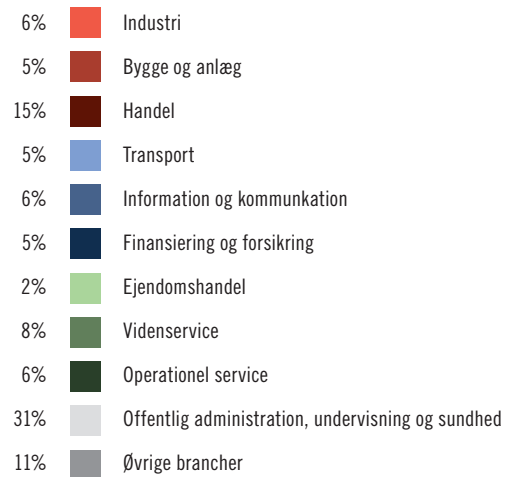
ARBEJDSSTEDER

VÆRDISKABELSE

BESKÆFTIGELSE

Kilde: Danmarks Statistik, erhvervsbeskæftigelse, regionale regnskaber og registerbaseret arbejdsstyrkestatistik samt SAM-K/LINE.

BRANCHESTRUKTUR

Målt på arbejdssteder er handelsbranchen, vidensservicebranchen og øvrige brancher de største. Handelsbranchen består både af detailhandel, engroshandel samt handel med og reparation af biler mv. Vidensservicebranchen består af specialiserede virksomheder, hvis serviceydelser primært afsættes til erhvervslivet og det offentlige, fx advokatvirksomheder, bogførings- og revisionsvirksomheder, arkitekt- og ingeniørvirksomheder, reklamebureauer samt virksomhedsrådgivning. Servicevirksomheder, hvis ydelser primært er rettet mod husholdningerne inden for fx personlig pleje, sport og fritid, er placeret under de øvrige brancher, som desuden bl.a. omfatter forsyningsvirksomheder, hoteller og restauranter.

Den økonomiske aktivitet i virksomheder inden for de tre brancher, handel, vidensservice og øvrige brancher, udgør en markant mindre andel af totalen end andelen af arbejdssteder tilsiger. Det afspejler, at der er mange mindre arbejdssteder inden for disse brancher, der har begrænset økonomisk tyngde. Det samme gør sig gældende i bygge- og anlægsbranchen. Omvendt ser det ud i industrien, hvor det typiske industriarbejdssted er relativt stort, hvorfor industrien står for 13% af den samlede værdiskabelse til trods for, at kun 3% af arbejdsstederne er inden for fremstilling. Samme tendens ses inden for finans og forsikring, hvor mange af virksomhederne har store hovedsæder i Hovedstaden, der bidrager kraftigt til værdiskabelsen.

Industribranchen, der ligesom handelsbranchen står for 13% af værdiskabelsen, har en langt lavere beskæftigelsesandel. Det afspejler den høje timeproduktivitet, der er i industrivirksomhederne, og som er en følge af en intensiv anvendelse af maskiner og teknologi. Også finans og forsikring samt ejendomshandel står for en langt større andel af den samlede værdiskabelse end beskæftigelsesandelen tilsiger. Inden for ejendomshandel mv. afspejler dette forhold, at den helt dominerende produktionsfaktor er realkapital i form af boliger og erhvervsbygninger, hvorfor hovedparten af værdiskabelsen går til forrentning af realkapitalen.

Hovedparten af den økonomiske aktivitet i branchen offentlig administration, undervisning og sundhed foregår i kommuner, region og stat (sektoren offentlig forvaltning og service). Derfor betegnes disse brancher ofte "de offentlige brancher". Herudover omfatter branchen fx køreskoler, friskoler og privathospitaler. Målt på både værdiskabelse og beskæftigelse er det de offentlige brancher, der er størst. Det afspejler de store offentlige arbejdssteder i Region Hovedstaden.

På kommuneniveau giver de store industrivirksomheders beliggenhed anledning til stor spredning i industriens andel af den økonomiske aktivitet. I Gladsaxe udgør industribeskæftigelsen fx 27% af totalen mod 2% i København. Inden for bygge- og anlægsbranchen er der tendens til, at den økonomiske aktivitet er koncentreret omkring de vestlige og mest nordlige kommuner. Bygge- og anlægsvirksomhederne har i højere grad brug for faglært arbejdskraft, som der er god adgang til på disse kanter. En stor del af beskæftigelsen inden for transportbranchen er trukket af Københavns Lufthavn, hvorfor beskæftigelsesandelen i transportbranchen er helt oppe på 43% i Tårnby. Beskæftigelsen i informations- og kommunikationsvirksomheder er koncentreret omkring København, mens kommunerne nord for København trækker meget beskæftigelse inden for erhvervs-service, fx Gentofte og Lyngby-Taarbæk. Placeringen af disse videnintensive servicebrancher afspejler vigtigheden af adgang til højtuddannet, specialiseret arbejdskraft.

ARBEJDSSTEDER FORDELT PÅ BRANCHER SOM ANDELE AF ALLE ARBEJDSSTEDER I KOMMUNERNE, 2015

	Industri	Bygge og anlæg	Handel	Transport	Information og kommunikation	Erhvervs-service mv.	Off. adm., undervisn. og sundhed	Øvrige brancher
Region Hovedstaden	3%	9%	16%	4%	9%	29%	14%	17%
Albertslund	4%	11%	24%	11%	7%	20%	13%	10%
Allerød	6%	10%	18%	3%	9%	29%	12%	13%
Ballerup	5%	13%	19%	5%	9%	24%	12%	13%
Bornholm	6%	8%	15%	3%	2%	16%	14%	37%
Brøndby	5%	10%	21%	10%	6%	21%	13%	14%
Dragør	5%	13%	13%	4%	7%	31%	13%	15%
Egedal	6%	16%	14%	3%	8%	25%	12%	16%
Fredensborg	3%	11%	15%	3%	7%	33%	12%	15%
Frederiksberg	2%	5%	14%	2%	10%	32%	17%	19%
Frederikssund	5%	18%	15%	4%	4%	21%	13%	21%
Furesø	4%	10%	16%	3%	11%	31%	14%	11%
Gentofte	2%	6%	14%	3%	9%	40%	15%	11%
Gladsaxe	4%	14%	17%	4%	8%	25%	16%	12%
Glostrup	4%	13%	20%	6%	6%	23%	13%	15%
Gribskov	4%	20%	13%	4%	5%	23%	10%	20%
Halsnæs	6%	19%	15%	5%	4%	20%	12%	20%
Helsingør	4%	12%	17%	3%	5%	29%	15%	15%
Herlev	6%	12%	20%	5%	9%	25%	12%	10%
Hillerød	4%	13%	17%	3%	5%	26%	15%	16%
Hvidovre	5%	16%	17%	9%	6%	22%	13%	12%
Høje-Taastrup	5%	12%	19%	9%	5%	23%	13%	13%
Hørsholm	2%	5%	18%	2%	8%	39%	13%	13%
Ishøj	6%	14%	18%	13%	4%	22%	11%	12%
København	3%	5%	14%	3%	11%	32%	14%	20%
Lyngby-Taarbæk	2%	6%	15%	3%	10%	32%	17%	14%
Rudersdal	3%	6%	15%	2%	9%	40%	14%	10%
Rødovre	6%	17%	21%	6%	5%	23%	11%	11%
Tårnby	4%	16%	16%	13%	5%	19%	13%	15%
Vallensbæk	4%	12%	14%	12%	7%	26%	15%	10%

Anm.: Procentsatserne angiver andele af det samlede antal arbejdssteder i kommunen.

Erhvervs-service mv. omfatter brancherne finansiering og forsikring, ejendomshandel, vidensservice og operationel service. Øvrige brancher omfatter landbrug, råstofindvinding, forsyningsvirksomhed, hoteller og restauranter, kultur, fritid mv. Se metodebilaget for flere branchedefinitioner.

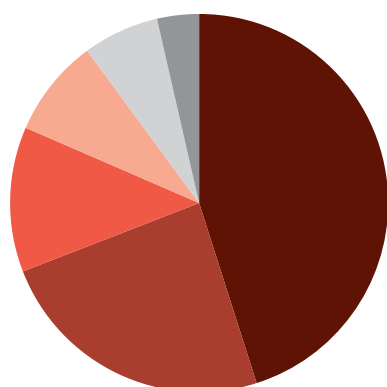
BESKÆFTIGELSE FORDELT PÅ BRANCHER SOM ANDELE AF DEN SAMLEDE BESKÆFTIGELSE I KOMMUNERNE, 2015

	Industri	Bygge og anlæg	Handel	Transport	Information og kommunikation	Erhvervs-service mv.	Off. adm., undervisn. og sundhed	Øvrige brancher
Region Hovedstaden	6%	5%	15%	5%	6%	21%	31%	11%
Albertslund	3%	13%	25%	9%	3%	18%	19%	10%
Allerød	13%	3%	23%	2%	3%	19%	28%	7%
Ballerup	16%	5%	20%	1%	12%	19%	22%	5%
Bornholm	10%	6%	14%	5%	3%	9%	37%	16%
Brøndby	7%	6%	30%	11%	4%	13%	21%	9%
Dragør	3%	9%	14%	4%	2%	15%	39%	14%
Egedal	14%	9%	17%	4%	2%	14%	32%	8%
Fredensborg	5%	5%	24%	2%	2%	15%	35%	12%
Frederiksberg	3%	2%	11%	1%	5%	23%	41%	13%
Frederikssund	13%	8%	18%	4%	1%	11%	33%	11%
Furesø	9%	7%	19%	2%	4%	16%	31%	11%
Gentofte	5%	3%	11%	3%	4%	28%	33%	12%
Gladsaxe	27%	9%	11%	4%	7%	15%	23%	5%
Glostrup	5%	8%	19%	3%	3%	22%	33%	6%
Gribskov	7%	11%	17%	6%	1%	12%	32%	13%
Halsnæs	12%	9%	15%	4%	1%	13%	36%	11%
Helsingør	10%	7%	19%	4%	2%	15%	33%	11%
Herlev	6%	8%	20%	1%	6%	15%	38%	5%
Hillerød	12%	6%	14%	3%	1%	15%	40%	8%
Hvidovre	8%	12%	14%	8%	2%	15%	36%	5%
Høje-Taastrup	8%	7%	15%	11%	3%	31%	18%	6%
Hørsholm	2%	4%	27%	2%	4%	20%	28%	14%
Ishøj	8%	12%	24%	7%	2%	13%	27%	8%
København	2%	2%	11%	4%	10%	24%	32%	15%
Lyngby-Taarbæk	2%	2%	16%	4%	5%	28%	35%	8%
Rudersdal	11%	5%	15%	2%	7%	24%	25%	12%
Rødovre	6%	16%	24%	4%	2%	16%	24%	8%
Tårnby	3%	5%	12%	43%	1%	10%	17%	10%
Vallensbæk	3%	5%	25%	8%	7%	14%	32%	6%

Anm.: Procentsatserne angiver andele af den samlede beskæftigelse på arbejdssteder i kommunen.

Erhvervs-service mv. omfatter brancherne finansiering og forsikring, ejendomshandel, vidensservice og operationel service. Øvrige brancher omfatter landbrug, råstofindvinding, forsyningsvirksomhed, hoteller og restauranter, kultur, fritid mv. Se metodebilaget for flere branchedefinitioner.

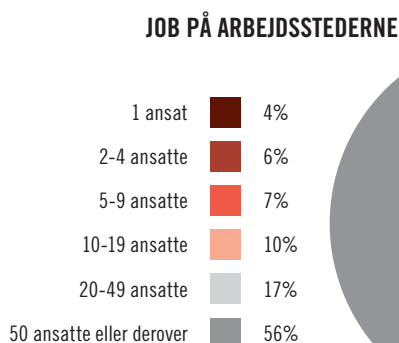
ANTAL ARBEJDSSTEDER OG JOB PÅ ARBEJDSSTEDERNE I REGION HOVEDSTADEN FORDELT PÅ STØRRELSE 2015

ARBEJDSSTEDER

45%	1 ansat
24%	2-4 ansatte
12%	5-9 ansatte
8%	10-19 ansatte
7%	20-49 ansatte
4%	50 ansatte eller derover

Kilde: Danmarks Statistik, Erhvervsbeskæftigelse

STØRRELSESSTRUKTUR

I Danmark generelt, og således også i Region Hovedstaden, er der stor spredning i arbejdsstedernes størrelse. De mindste arbejdssteder består af en selvstændig, der ikke arbejder på fuld tid, mens de største har mange tusind ansatte.

45% af arbejdsstederne i Region Hovedstaden er meget små med højst én ansat, mens kun 4% af arbejdsstederne har 50 ansatte eller derover. 30% af arbejdsstederne med højst én ansat opererer inden for erhvervsservice (viden og operationel), mens 39% af de største arbejdssteder er inden for de offentlige brancher. I midterfeltet med mellem 2 og 50 ansatte står handel- og transportbrancherne for den største andel af arbejdsstederne. Også inden for industrien samt finans og forsikring er der relativt mange store arbejdssteder. De mange meget små arbejdssteder har begrænset økonomisk betydning, og står fx kun for 4% af alle jobbene i Region Hovedstaden. Omvendt står de største arbejdssteder med 50 ansatte eller derover for over halvdelen af alle jobbene (56%).

Ballerup er den kommune, hvor de store virksomheder med 50 ansatte eller derover, har størst tyngde. Således står de store virksomheder for 73% af jobbene i Ballerup, men også i Gladsaxe og Glostrup står de store virksomheder for næsten 7 ud af 10 job. Fraværet af store virksomheder i bosætningskommuner som Dragør og Gribskov betyder, at en relativt høj andel af den beskæftigelse, der er, er i de helt små virksomheder med én ansat eller derunder.

6 af Danmarks 10 største virksomheder har hovedsæde i Region Hovedstaden: A.P. Møller Mærsk, Novo Nordisk, ISS, DSV, Carlsberg og DLG. Det betyder imidlertid ikke nødvendigvis, at de også har deres primære produktive aktivitet i regionen. Fx har Novo Nordisk administration samt forsknings- og udviklingsafdeling placeret i Bagsværd, mens deres store produktive anlæg ligger i Kalundborg. I en international kontekst er A.P. Møller Mærsk på en 240. plads den eneste danske virksomhed, der er med på Fortunes liste over verdens 500 største virksomheder (<http://fortune.com/global500/list>).

ARBEJDSSTEDER FORDELT PÅ STØRRELSER SOM ANDELE AF ALLE ARBEJDSSTEDER I KOMMUNERNE, 2015

	1 ansat	2-4 ansatte	5-9 ansatte	10-19 ansatte	20-49 ansatte	50+ ansatte
Region Hovedstaden	45%	24%	12%	8%	7%	4%
Albertslund	33%	25%	15%	13%	10%	5%
Allerød	44%	25%	12%	7%	8%	4%
Ballerup	37%	23%	15%	10%	9%	7%
Bornholm	42%	26%	14%	10%	6%	2%
Brøndby	32%	23%	16%	12%	11%	6%
Dragør	53%	24%	11%	7%	3%	2%
Egedal	49%	25%	12%	8%	5%	2%
Fredensborg	52%	26%	10%	7%	4%	2%
Frederiksberg	52%	23%	11%	6%	5%	3%
Frederikssund	50%	25%	11%	8%	4%	2%
Furesø	49%	23%	12%	7%	7%	3%
Gentofte	54%	23%	10%	6%	4%	3%
Gladsaxe	44%	24%	11%	9%	7%	5%
Glostrup	36%	22%	14%	10%	10%	7%
Gribskov	56%	25%	8%	5%	4%	2%
Halsnæs	48%	25%	13%	7%	5%	2%
Helsingør	51%	25%	11%	7%	5%	3%
Herlev	36%	24%	15%	12%	10%	4%
Hillerød	45%	24%	13%	8%	6%	3%
Hvidovre	40%	25%	14%	9%	8%	4%
Høje-Taastrup	35%	26%	14%	12%	8%	5%
Hørsholm	50%	24%	12%	6%	5%	2%
Ishøj	36%	27%	14%	11%	8%	4%
København	44%	24%	13%	9%	7%	4%
Lyngby-Taarbæk	45%	24%	14%	9%	5%	3%
Rudersdal	50%	24%	11%	6%	6%	3%
Rødovre	36%	26%	15%	10%	9%	4%
Tårnby	39%	23%	14%	10%	8%	5%
Vallensbæk	49%	22%	11%	8%	6%	3%

Anm.: Procentsatserne angiver andele af det samlede antal arbejdssteder i kommunen.

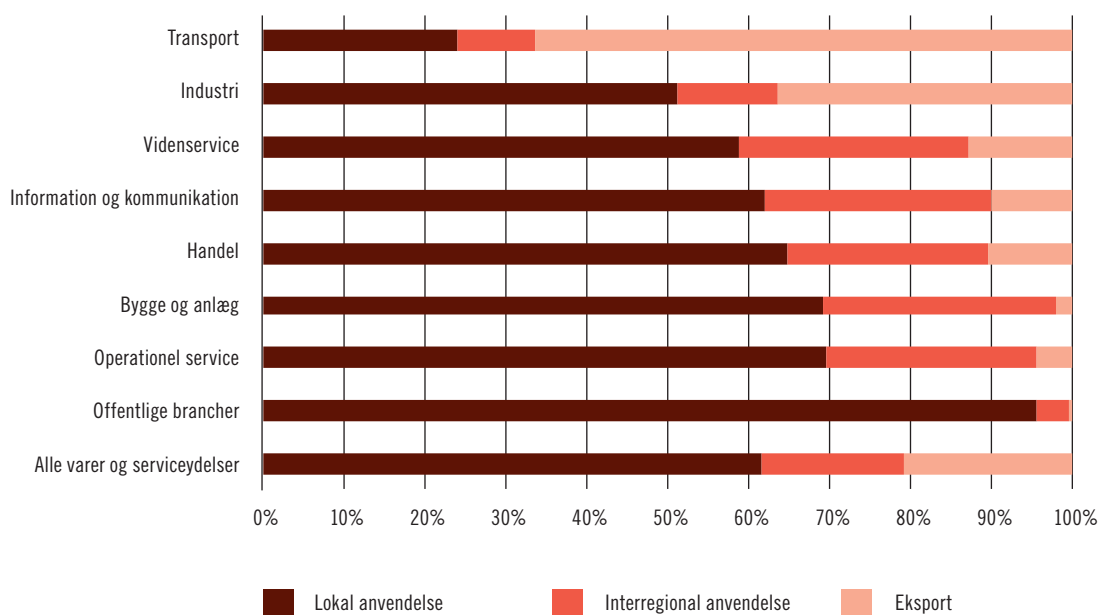
JOB FORDELT PÅ STØRRELSER SOM ANDELE AF ALLE JOB I KOMMUNERNE, 2015

	1 ansat	2-4 ansatte	5-9 ansatte	10-19 ansatte	20-49 ansatte	50+ ansatte
Region Hovedstaden	4%	6%	7%	10%	17%	56%
Albertslund	2%	4%	6%	11%	19%	58%
Allerød	4%	6%	7%	9%	20%	55%
Ballerup	2%	3%	4%	6%	12%	73%
Bornholm	5%	9%	12%	16%	22%	37%
Brøndby	2%	4%	7%	11%	20%	57%
Dragør	10%	12%	15%	18%	18%	27%
Egedal	8%	10%	12%	16%	20%	35%
Fredensborg	8%	10%	10%	13%	19%	40%
Frederiksberg	6%	7%	8%	10%	15%	55%
Frederikssund	7%	9%	11%	15%	17%	40%
Furesø	6%	8%	10%	12%	25%	39%
Gentofte	6%	7%	7%	10%	15%	55%
Gladsaxe	3%	4%	4%	7%	13%	68%
Glostrup	2%	3%	5%	7%	15%	68%
Gribskov	11%	13%	11%	12%	21%	33%
Halsnæs	7%	10%	13%	14%	22%	33%
Helsingør	7%	9%	10%	12%	18%	43%
Herlev	2%	5%	7%	12%	19%	55%
Hillerød	4%	6%	7%	9%	15%	59%
Hvidovre	3%	5%	7%	9%	18%	57%
Høje-Taastrup	2%	4%	6%	11%	16%	61%
Hørsholm	8%	10%	13%	13%	21%	35%
Ishøj	3%	7%	9%	14%	23%	43%
København	4%	5%	7%	10%	17%	58%
Lyngby-Taarbæk	4%	5%	7%	10%	13%	62%
Rudersdal	6%	8%	9%	11%	22%	45%
Rødovre	4%	8%	11%	14%	28%	36%
Tårnby	2%	4%	6%	8%	15%	64%
Vallensbæk	6%	7%	9%	14%	21%	44%

Anm.: Procentsatserne angiver andele af det samlede antal job på arbejdssteder i kommunen.

Kilde: SAM-K/LINE

AFSÆTNINGSSTRUKTURER

Tilgangen af varer og serviceydelser i Region Hovedstaden består dels af den produktion, der sker på arbejdsstederne i regionen, dels af den import, som virksomheder og institutioner har. Over 60% af den samlede tilgang af varer og serviceydelser til Region Hovedstaden blev i 2015 anvendt lokalt af borgere, virksomheder og offentlige institutioner i regionen. Over halvdelen af den lokale anvendelse er i form af input i virksomhederne. Det private forbrug udgør ca. 18% af den lokale anvendelse, og det offentlige forbrug ca. 16%. Omtrent 17% af den samlede tilgang af varer og serviceydelser afsættes til borgere og virksomheder i de øvrige regioner og 21% eksporteres til udlandet.

Virksomhederne i Region Hovedstaden sælger en større andel af tilgangen til udlandet end virksomhederne i de øvrige regioner. Det er primært de store industrivirksomheder og A.P. Møller Mærsk, der trækker eksporten op. Denne afsætningsstruktur betyder, at den økonomiske udvikling i Region Hovedstaden i højere grad end i de øvrige danske regioner kan boostes af vækst i den globale økonomi.

Alle servicebrancherne undtagen transportbranchen afsætter hovedparten af tilgangen internt i Region Hovedstaden. Dog har information og kommunikation samt vidensservice en eksportandel på hhv. 10% og 13%. Det vidner om, at serviceeksporten også fra andre brancher end transport og engroshandel i en årrække har været stigende. Se mere om serviceeksporten på side 44.

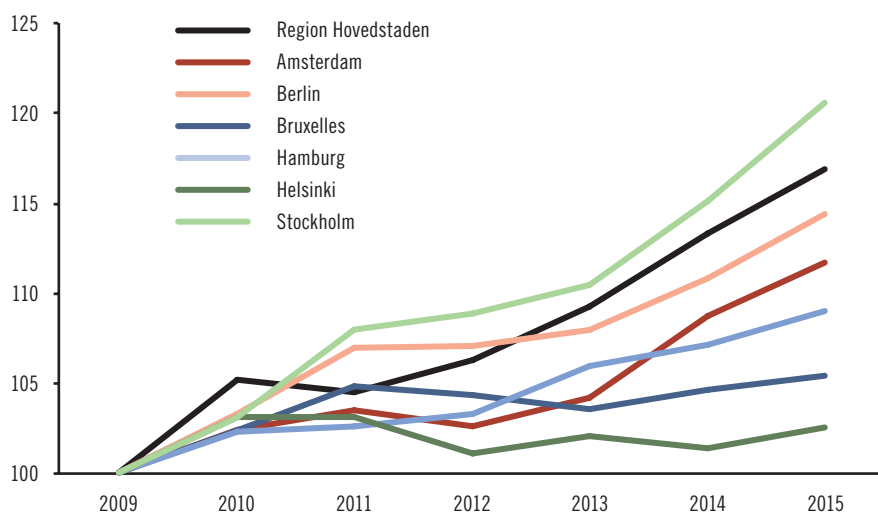
VÆKST OG BESKÆFTIGELSESD- UDVIKLING

I dette afsnit analyseres den overordnede økonomiske udvikling siden finanskrisen. Analysen tager udgangspunkt i udviklingen i bruttonationalproduktet (BNP) og beskæftigelsen i Region Hovedstaden. Danmark blev rigtig hårdt ramt af finanskrisen, og i årene derefter var den økonomiske vækst beskeden bl.a. som følge af en svag udvikling i investeringerne og det private forbrug. Men 2014-2016 var der en årlig fremgang på knap 2%, og i 1. halvår 2017 har væksten været endnu kraftigere. Det er især eksporten, der har drevet fremgangen, men de senere år er der også kommet gang i det private forbrug.

Region Hovedstaden har haft en kraftigere vækst end landet som helhed i stort set alle årene siden finanskrisen. Her er væksten ikke trukket ned af den faldende indvinding af olie og gas fra Nordsøen, og da virksomhederne i højere grad sælger deres varer og servicesydelse internationalt, har de haft gavn af den globale vækst. Det er naturligvis især de store industrivirksomheder, der har været i stand til at øge eksporten, men også informations- og kommunikationsvirksomhederne har bidraget kraftigt til fremgangen. Samlet er BNP i Region Hovedstaden steget med 15,3% siden 2009.

Udviklingen i Region Hovedstaden benchmarkes med udviklingen i Amsterdam, Berlin, Bruxelles, Hamburg, Helsinki og Stockholm. Disse metropoler er valgt, fordi de er af samme størrelsesorden, og fordi erhvervslivet er underlagt lignende rammevilkår som følge af en ensartet samfundsindretning og medlemskab af EU. Den økonomiske aktivitet i Stockholm og Amsterdam er ca. 30% større end i Region Hovedstaden, Berlin er ca. 14% større, mens Hamburg har samme grad af økonomisk aktivitet som Region Hovedstaden. Bruxelles og Helsinki har omkring 30% lavere økonomisk aktivitet end Region Hovedstaden. Når udviklingen i disse syv metropoler sammenlignes, klarer Region Hovedstaden sig godt. Kun i Stockholm har væksten været kraftigere siden 2009.

Derimod gik det trægt med at få gang i beskæftigelsen i Region Hovedstaden i årene umiddelbart efter finanskrisen, men siden 2013 er lønmodtagerbeskæftigelsen steget med det, der svarer til over 50.000 fuldtidsjob. Dette udviklingsmønster indikerer, at den tilpasning, der skete i årene omkring finanskrisen, har været med til at bane vejen for fremgangen de senere år gennem øget produktivitet og konkurrenceevne.

**BRUTTONATIONAL-
PRODUKT,
INDEKS 2009=100**

Anm.: Udviklingen i BNP i Oslo kan ikke beregnes pga. manglende data.

Kilde: Eurostat, national accounts

DEN ØKONOMISKE VÆKST

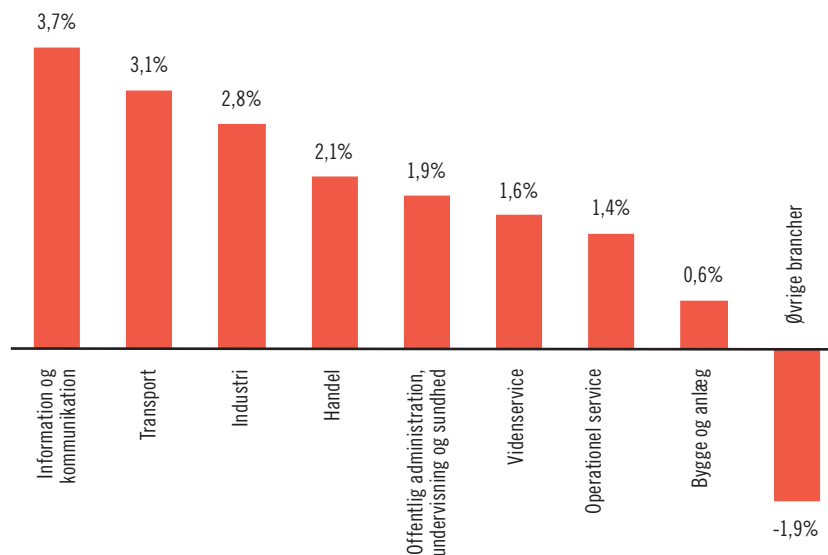
Bruttonationalproduktet (BNP) i Region Hovedstaden er vokset gennemsnitligt 2,4% om året siden 2009. Det er en pæn vækst både målt i forhold til den historiske udvikling, udviklingen i hele Danmark, i de øvrige danske regioner og i udenlandske metropoler.

Region Hovedstaden klarer sig godt, når udviklingen benchmarkes med udviklingen i Amsterdam, Berlin, Bruxelles, Hamburg, Helsinki og Stockholm. Kun i Stockholm har den økonomiske vækst været højere end i Region Hovedstaden. I modsætning til de øvrige metropoler har Sverige flydende valutakurs, så den svenske krone faldt kraftigt i værdi i forbindelse med finanskrisen. Det gjorde svenske produkter billigere at købe for udlandet, hvilket har bidraget til øget eksport og fremgang i de store svenske virksomheder.

Vender vi blikket indad og sammenligner udviklingen i Region Hovedstaden med udviklingen i Danmark som helhed, har væksten i Region Hovedstaden ligget markant over landsgennemsnittet. Således er Danmarks BNP kun vokset med gennemsnitligt 1,3% om året fra 2009 til 2015. Det betyder også, at mens BNP før finanskrisen var ca. 20% højere pr. indbygger i Region Hovedstaden end for landet som helhed, var det i 2015 29% højere. Udviklingen afspejler den tiltagende urbanisering, der er sket i Danmark og mange andre lande siden finanskrisen, hvor koncentrationen af virksomheder og økonomisk aktivitet øges i de mest urbane områder i takt med, at virksomhedernes behov for specialiseret arbejdskraft stiger, og virksomhederne udnytter skalafordele og mulighederne for videndeling.

I 2016 og 1. halvår 2017 er Danmarks BNP vokset kraftigere end tidligere, og der forventes en økonomisk vækst på over 2% om året i både 2017 og 2018 (DØRS, 2017). Det må derfor også forventes, at den positive udvikling i Region Hovedstaden fortsætter og forstærkes i 2017 og 2018.

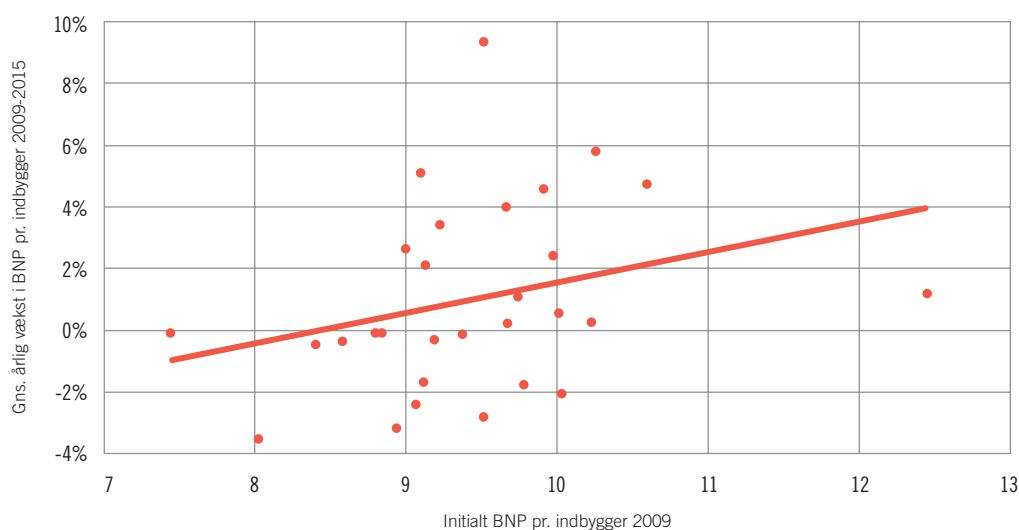
**BRANCHERNES BIDRAG
TIL UDVIKLINGEN
I BNP I REGION
HOVEDSTADEN
2009-2015**

Kilde: Danmarks Statistik, nationalregnskabet og SAM-K/LINE

Samlet set er BNP steget med ca. 15% i Region Hovedstaden siden 2009. Den økonomiske fremgang er primært trukket af de private brancher, der har bidraget med ca. 13 procentpoint, mens de offentlige brancher har bidraget med ca. 2 procentpoint. Det er en naturlig følge af, at den offentlige økonomi anvendes som buffer i forbindelse med større økonomiske tilbageslag. Derfor var der stor økonomisk aktivitet i den offentlige sektor i perioden omkring og umiddelbart efter finanskrisen, hvor det private erhvervsliv var hårdt ramt af bl.a. det kraftige tilbageslag i verdenshandelen. Siden er der kommet gang i først eksporten og siden også det indenlandske private forbrug, hvorfor erhvervslivets økonomiske aktivitet er øget.

Betragtes de detaljerede brancher, så bidrager branchen information og kommunikation med næsten 4 procentpoint til væksten, mens transport- og industribrancherne er de næststørste bidragsydere med omkring 3 procentpoint. Ganske vist er informations- og kommunikationsbranchen fortsat relativt lille (dens værdiskabelse udgør 8% af totalen – se side 10), men det er en branche, der er i kraftig vækst som følge af den digitale udvikling. Det store vækstbidrag fra transportbranchen skyldes derimod, at den blev meget hårdt ramt af tilbageslaget i verdenshandelen i 2009, hvorfor niveauet i startåret (2009) ligger 30-40% under niveauet i de omkringliggende år. Industriens bidrag skyldes dens størrelse kombineret med kraftig produktivetsfremgang (se side 31).

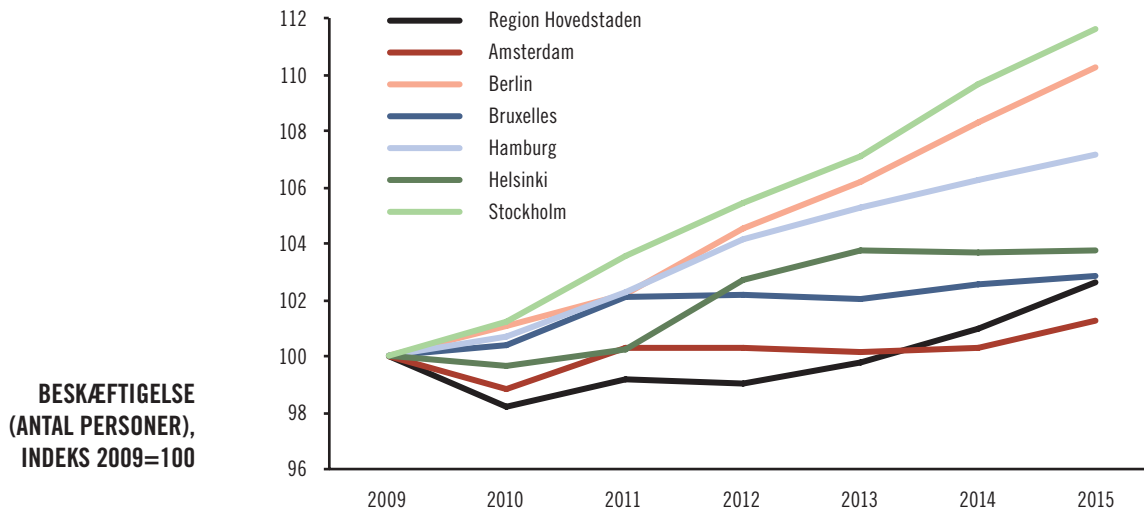
**UDVIKLING I BNP
PR. INDBYGGER I
KOMMUNER I REGION
HOVEDSTADEN
2009-2015**

Anm.: Hvert punkt repræsenterer en af de 29 kommuner i Region Hovedstaden. Initialt BNP pr. indbygger angiver den naturlige logaritme til BNP pr. indbygger i 2009. Den røde linje er en beregnet tendenslinje.

Kilde: SAM-K/LINE og Danmarks Statistik, nationalregnskabet

De kommunale forskelle i BNP pr. indbygger er steget siden 2009. Dvs. at BNP pr. indbygger er steget mest i de kommuner, hvor niveauet var højt i udgangsåret, mens BNP pr. indbygger er steget mindst i de kommuner, hvor niveauet var lavt i 2009. Det afspejler en stigende koncentration af virksomheder og økonomisk aktivitet, der giver anledning til, at bopælskommunerne i endnu højere grad præges af megen bosætning og lav erhvervsaktivitet, mens erhvervsintensiteten øges i de store erhvervskommuner. Det ses også af, at nogle af de højeste vækstrater i BNP pr. indbygger observeres i de to store erhvervskommuner, Ballerup og Gladsaxe, mens de laveste vækstrater observeres i de mindre erhvervskommuner.

Den stigende koncentration afspejler, at der er gevinster ved geografisk tæthed mellem økonomiske agenter: Mulighed for udnyttelse af skalafordele og specialisering, bedre matching mellem fx job og personer, fælles brug af leverandører og infrastruktur samt videndeling (se Harmat og Bækgaard for en kvantificering af agglomerationseffekter i Danmark). I modsat retning trækker et stigende omfang af self-employment. Det er bare ikke tilstrækkeligt til at modvirke koncentrationen blandt de større virksomheder. Det er ikke kun i kommunerne i Region Hovedstaden, at der sker en koncentration af økonomisk aktivitet. Danmarks Statistik (2016) dokumenterer en lignende divergens i BNP pr. indbygger mellem landsdele i Danmark i perioden 1994-2014.

Anm.: Beskæftigelsesudviklingen i Oslo kan ikke beregnes pga. manglende data.

Kilde: Eurostat, national accounts

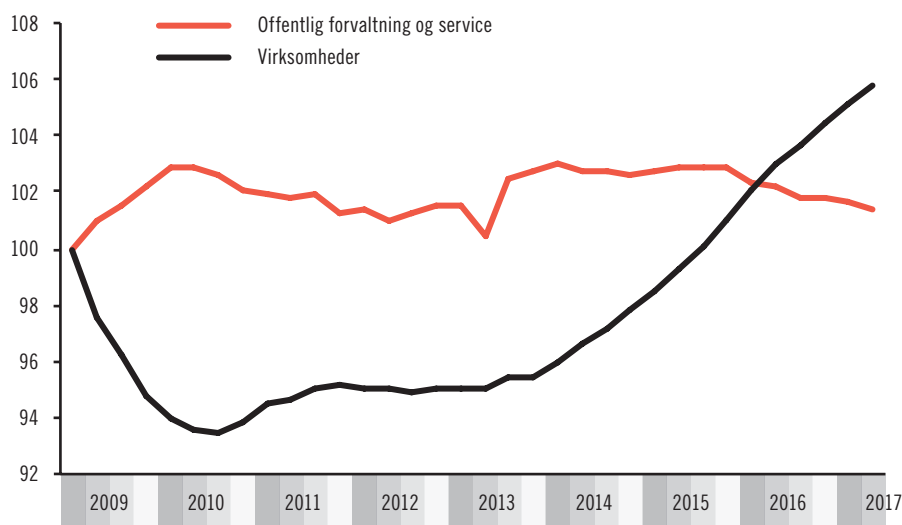
BESKÆFTIGELSESUDVIKLINGEN

Det tog lang tid, før der for alvor kom gang i beskæftigelsen efter finanskrisen i Region Hovedstaden, når udviklingen sammenlignes med de seks andre metropoler.¹ Især i Stockholm og Berlin er beskæftigelsen steget støt år for år lige siden 2010. Til gengæld var der relativt kraftig fremgang i Region Hovedstaden i 2015, hvor beskæftigelsen steg med 1,6%, og det ser ud til, at fremgangen er fortsat i 2016 og 2017 (se næste side).

I en national kontekst har beskæftigelsesudviklingen i Region Hovedstaden været markant mere positiv end i de øvrige regioner. Således er Hovedstadsregionen den eneste danske region, hvor beskæftigelsen i 2015 var højere end niveauet i 2009.

Den trøge udvikling i beskæftigelsen i Region Hovedstaden i årene efter finanskrisen afspejler dels en kraftig faldende beskæftigelse i de offentlige virksomheder, dels et behov for at tilpasse beskæftigelsen i offentlig forvaltning og service efter en kraftig konjunkturmodløbende udvikling i 2009, og dels effektiviseringer i private virksomheder, især i industrien. Siden 2013 er der imidlertid kommet gang i beskæftigelsen i de private virksomheder. Her var der i 2015 10,5% eller 54.000 flere beskæftigede end 6 år tidligere. Til gengæld er beskæftigelsen i de offentlige virksomheder faldet med 13,6% eller 4.500 personer siden 2009, og beskæftigelsen i offentlig forvaltning og service er faldet med 0,4% eller 1.000 personer.

¹ Den internationale sammenligning sker på baggrund af nationalregnskabsdata, da de opgøres efter de samme retningslinier og definitioner i alle EU-lande. Hvis man i stedet betragter beskæftigelsesudviklingen i hht. den registerbaserede arbejdsstyrkestatistik (RAS), fremtræder en mere positiv udvikling i Region Hovedstaden. Iflg. nationalregnskabet steg beskæftigelsen med 2,6% fra 2009 til 2015, mens den steg med 5,7% iflg. RAS. Forskellen skyldes bl.a. at nationalregnskabet inkluderer personer bosiddende i udlandet med arbejde i Danmark og sort økonomi. Desuden opgøres beskæftigelsen i nationalregnskabet og RAS på forskellige tidspunkter af året. Det er desværre ikke muligt at sammenligne udviklingen i den registerbaserede beskæftigelse på tværs af metropolerne pga. definitoriske forskelle.

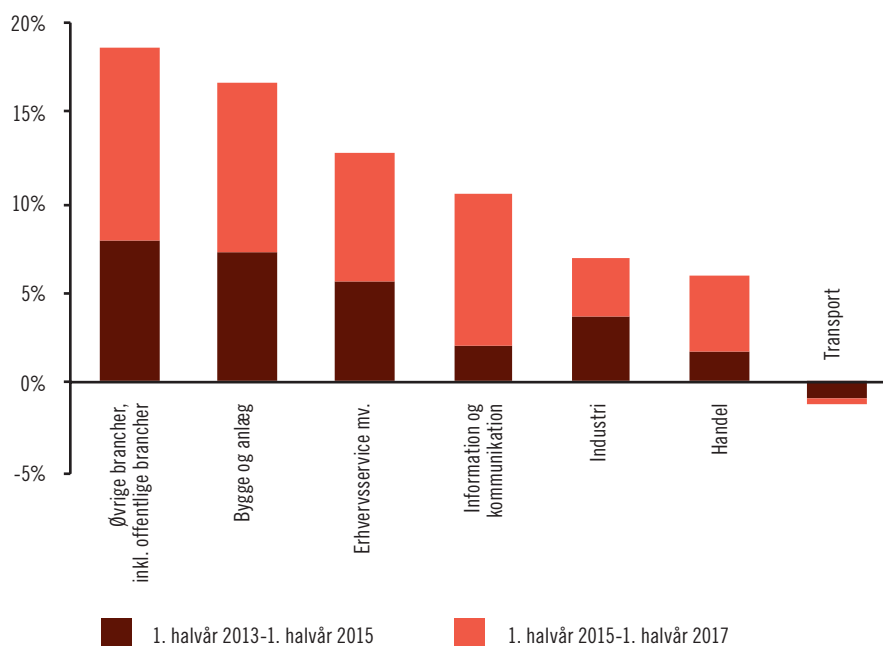
**LØNMODTAGER-
BESKÆFTIGELSE PÅ
ARBEJDSSTEDER I
REGION HOVEDSTADEN
(OMREGNET TIL ANTAL
FULDTIDSSTILLINGER),
SÆSONKORRIGERET,
INDEKS 1. KVARTAL
2009=100**

Kilde: Danmarks Statistik, beskæftigelse for lønmodtagere

Udviklingen i lønmodtagerbeskæftigelsen siden 2015 indikerer fortsat øget beskæftigelse i virksomhederne det seneste halvandet år. Faktisk har der været uafbrudt fremgang i lønmodtagerbeskæftigelsen siden 1. halvår 2013. Frem til 1. halvår 2015 steg beskæftigelsen i virksomhederne med det, der svarer til 21.000 fuldtidsjob eller 4,2%. De næste 2 år accelererede fremgangen til 6,5%, således at der i 1. halvår 2017 var det, der svarer til 35.000 flere fuldtidslønmodtagerjob, end der var 1. halvår 2015. Beskæftigelsesfremgangen var ikke kun kraftigere fra 2015 til 2017, den var også spredt ud på flere kommuner. Hvor beskæftigelsen faldt i 5 kommuner i perioden fra 2013 til 2015, var der kun svag tilbagegang i 3 kommuner i perioden fra 2015 til 2017. Desuden havde 19 kommuner en accelererende beskæftigelsesfremgang.

Til gengæld er beskæftigelsen inden for offentlig forvaltning og service faldet med det, der svarer til mere end 3.000 fuldtidsjob i hele regionen siden 2015. Der har været tilbagegang i både den statslige og kommunale beskæftigelse.

**UDVIKLING I
LØNMODTAGER-
BESKÆFTIGELSEN I
VIRKSOMHEDERNE I
REGION HOVEDSTADEN
BRANCHEFØRDELT**

Kilde: Danmarks Statistik, beskæftigelse for lønmodtagere

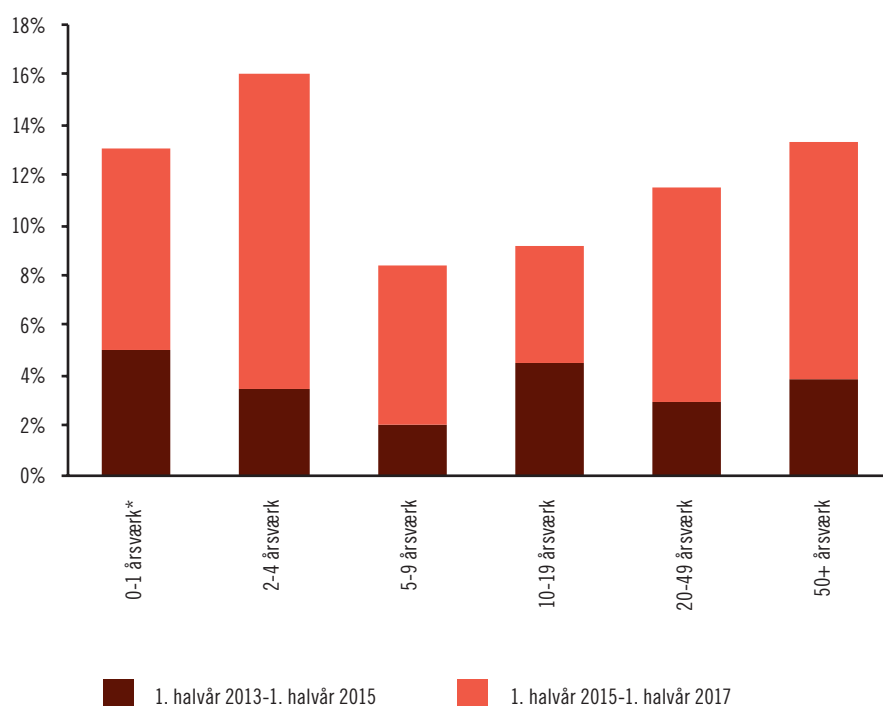
Beskæftigelsesfremgangen er spredt godt ud på brancher. Størst procentuel fremgang har der været i bygge- og anlægsbranchen og øvrige brancher. Inden for bygge- og anlægsbranchen blev der netto skabt ca. 2.500 nye fuldtidslønmodtagerjob fra 1. halvår 2013 til 1. halvår 2015 og 3.500 i den efterfølgende 2-årsperiode. I den første periode var det primært i København, der blev skabt bygge- og anlægsjob, mens de tre kommuner, Brøndby, Gladsaxe og Hvidovre, hver stod for mere end 500 af de nye job i den anden periode. Fremgangen i Brøndby svarer til hele 69%, hvilket er den største procentuelle fremgang i alle brancher i alle kommuner.

Efterhånden som der er kommet gang i det private forbrug, er beskæftigelsen også steget markant i de øvrige brancher, der bl.a. omfatter servicevirksomheder, hvis ydelser er rettet mod husholdningerne inden for fx personlig pleje, sport og fritid samt forsyningsvirksomheder, hoteller og restauranter. Samlet er beskæftigelsen steget med det, der svarer til 16.000 fuldtidsjob i disse virksomheder. Selvom hovedparten af jobbene er skabt i København qua Københavns økonomiske tyngde, har langt de fleste kommuner haft beskæftigelsesfremgang inden for denne brede gruppe af virksomheder.

Inden for erhvervsservice er beskæftigelsen steget med 13,2% fra 1. halvår 2013 til 1. halvår 2017, men som følge af branchens størrelse svarer det til hele 19.000 job. Også disse job er spredt godt ud på kommuner, ligesom 10 kommuner har haft tocifrede vækstrater i den sidste periode fra 1. halvår 2015 til 1. halvår 2017. Den kraftige fremgang i de tre brancher, erhvervsservice, bygge og anlæg samt øvrige brancher, er drevet af den pæne konjunkturudvikling i Danmark de sidste år, som har givet anledning til øget efterspørgsel efter serviceydelser fra både husholdninger, erhvervslivet og det offentlige.

Efterspørgsel efter digitale produkter og løsninger har øget beskæftigelsen i informations- og kommunikationsbranchen med 10,8% fra 1. halvår 2013 til 1. halvår 2017, hvilket svarer til godt 5.000 fuldtidslønmodtagerjob. Da langt hovedparten af informations- og kommunikationsvirksomhederne er beliggende i København, er det også primært her, at der er skabt nye job i denne branche. Men som følge af branchens begrænsede størrelse i de øvrige kommuner, ses kraftige udsving i beskæftigelsen.

UDVIKLING I LØNMODTAGER- BESKÆFTIGELSEN I VIRKSOMHEDERNE I REGION HOVEDSTADEN STØRRELSESFORDELT

* Udviklingen er fra 1. kvartal til 1. kvartal

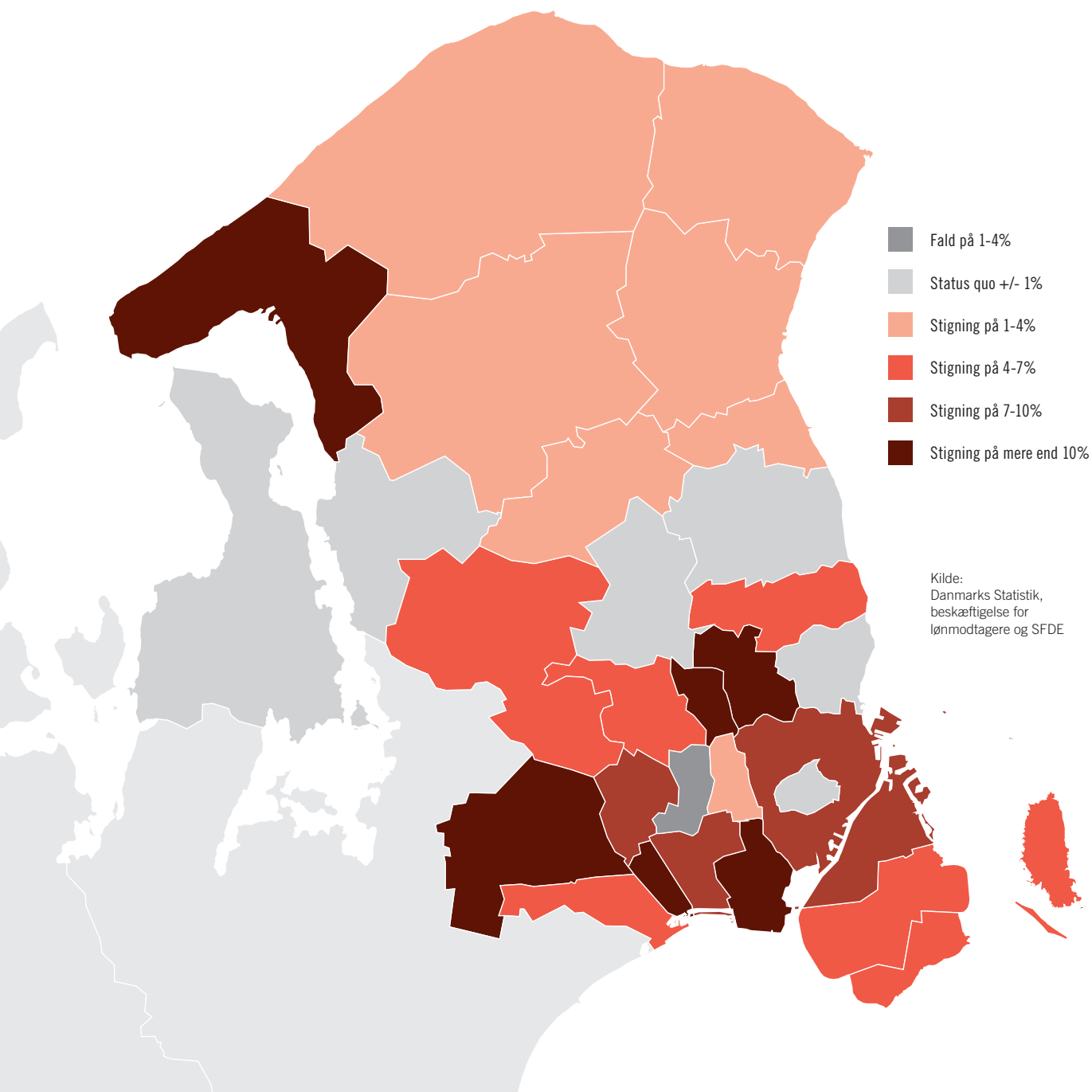
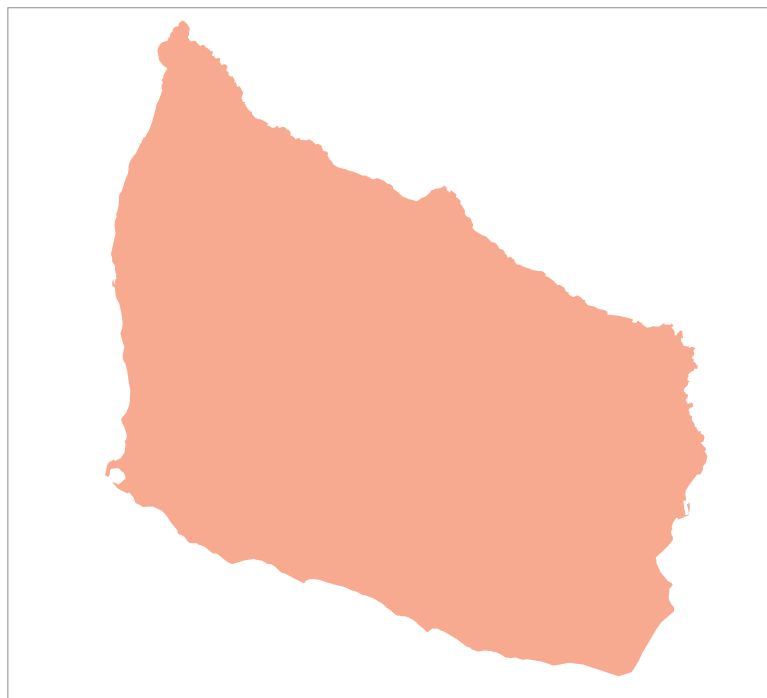
Kilde: Danmarks Statistik, beskæftigelse for lønmodtagere

Den positive beskæftigelsesudvikling er sket i alle størrelsessegmenter af virksomheder, men det er de store virksomheder, der har bidraget kraftigst til den samlede udvikling. Fra 1. halvår 2013 til 1. halvår 2015 steg beskæftigelsen i de store virksomheder med 50 årsværk eller derover med 9.500 fuldtidsjob, hvilket er næsten halvdelen af den samlede beskæftigelsesfremgang. I den næste 2-årsperiode steg beskæftigelsen i de store virksomheder med 25.000 fuldtidsjob, og de bidrog altså endnu kraftigere til fremgangen i denne periode.

Størst procentuel fremgang har der imidlertid været i virksomheder med 2-4 årsværk i perioden fra 1. halvår 2015 til 1. halvår 2017, hvor beskæftigelsen er steget med det, der svarer til mere end 5.000 fuldtidsjob. Her er både tale om virksomheder, som ved starten af perioden tilhører dette størrelsessegment, samt en del virksomheder, der ved starten af perioden tilhører det mindste segment, men som følge af fremgang i løbet af perioden rykker op i segmentet med 2-4 årsværk. Fremgangen blandt virksomheder med 2-4 ansatte er spredt ud på alle kommuner undtagen Dragør, hvor der har været en meget beskeden tilbagegang på 13 fuldtidsjob, hvilket tilskrives, at nogle få virksomheder er rykket et størrelsessegment op. Der har været størst procentuel vækst i de små virksomheder med under 5 årsværk i Albertslund, hvor der også etableres mange nye virksomheder, se side 37.

Der har været fremgang i den samlede lønmodtagerbeskæftigelse i virksomhederne i 25 af de 29 kommuner siden 1. halvår 2015. Der har især været kraftig fremgang i mange af de kommuner, der er beliggende umiddelbart nord og vest for København, hvor det særligt er udviklingen i erhvervs-service samt bygge og anlæg, der bidrager til den kraftige beskæftigelsesfremgang. Tilbagegangen i Glostrup, Gentofte og Frederiksberg skyldes nogle virksomhedslukninger/flytninger, og skal desuden ses på baggrund af en kraftig fremgang fra 2013 til 2015 på Frederiksberg og i Gentofte.

**UDVIKLING I LØNMODTAGER-
BESKÆFTIGELSEN I VIRKSOMHEDERNE I
REGION HOVEDSTADEN KOMMUNEFORDELT
1. HALVÅR 2015 – 1. HALVÅR 2017**

UDVIKLING I LØNMODTAGERBESKÆFTIGELSEN I VIRKSOMHEDERNE FORDELT PÅ BRANCHER 1. HALVÅR 2015-1. HALVÅR 2017

	Industri	Bygge og anlæg	Handel	Transport	Information og kommunikation	Erhvervs-service mv.	Øvrige brancher, inkl. de offentlige
Region Hovedstaden	3%	10%	4%	0%	9%	7%	11%
Albertslund	10%	2%	4%	22%	-19%	6%	29%
Allerød	6%	15%	-3%	-1%	4%	8%	-13%
Ballerup	-6%	9%	13%	-3%	4%	10%	9%
Bornholm	13%	9%	-3%	2%	16%	10%	-3%
Brøndby	-11%	69%	4%	22%	-1%	5%	16%
Dragør	-12%	33%	2%	-8%	18%	5%	6%
Egedal	7%	11%	1%	-18%	8%	9%	15%
Fredensborg	-10%	9%	5%	-11%	-21%	10%	7%
Frederiksberg	2%	-24%	0%	-16%	13%	-3%	5%
Frederikssund	1%	9%	1%	-8%	2%	-8%	8%
Furesø	7%	-9%	-1%	21%	-6%	-2%	4%
Gentofte	-3%	27%	-10%	15%	-26%	4%	-4%
Gladsaxe	17%	19%	9%	31%	-3%	22%	4%
Glostrup	-52%	3%	3%	-12%	36%	0%	7%
Gribskov	-1%	16%	0%	4%	-13%	-13%	9%
Halsnæs	7%	20%	3%	-5%	20%	30%	18%
Helsingør	6%	-1%	-4%	1%	-10%	4%	14%
Herlev	4%	13%	10%	0%	0%	18%	37%
Hillerød	0%	11%	-7%	-2%	2%	9%	15%
Hvidovre	17%	19%	6%	4%	11%	14%	2%
Høje-Taastrup	-8%	11%	12%	16%	-5%	16%	20%
Hørsholm	-9%	9%	2%	-41%	10%	12%	6%
Ishøj	9%	10%	0%	21%	-8%	-5%	4%
København	4%	0%	7%	-11%	14%	6%	14%
Lyngby-Taarbæk	17%	-23%	12%	-12%	46%	2%	4%
Rudersdal	7%	10%	-4%	-4%	-11%	1%	7%
Rødovre	-17%	5%	-10%	0%	12%	25%	17%
Tårnby	11%	17%	9%	-1%	-3%	31%	6%
Vallensbæk	16%	34%	39%	-12%	16%	23%	5%

UDVIKLING I LØNMOTAGERBESKÆFTIGELSEN I VIRKSOMHEDERNE FORDELT PÅ STØRRELSE 1. HALVÅR 2015-1. HALVÅR 2017

	0-1 årsværk*	2-4 årsværk	5-9 årsværk	10-19 årsværk	20-49 årsværk	50 årsværk og derover
Region Hovedstaden	8%	13%	6%	5%	9%	9%
Albertslund	20%	28%	9%	9%	2%	7%
Allerød	16%	16%	2%	8%	-6%	2%
Ballerup	19%	17%	15%	5%	5%	4%
Bornholm	-1%	2%	1%	-1%	-13%	22%
Brøndby	3%	14%	-4%	5%	2%	16%
Dragør	10%	-4%	29%	21%	...	...
Egedal	-5%	9%	-5%	8%	2%	...
Fredensborg	3%	15%	0%	4%	-6%	10%
Frederiksberg	4%	9%	8%	0%	-8%	0%
Frederikssund	7%	8%	-8%	2%	4%	4%
Furesø	11%	16%	-7%	6%	-14%	8%
Gentofte	1%	16%	-4%	4%	-5%	-1%
Gladsaxe	25%	17%	2%	9%	26%	15%
Glostrup	8%	4%	2%	-1%	8%	-5%
Gribskov	9%	15%	12%	6%	-16%	11%
Halsnæs	14%	7%	10%	28%	-12%	...
Helsingør	9%	4%	2%	7%	1%	5%
Herlev	10%	16%	14%	7%	16%	11%
Hillerød	14%	8%	5%	2%	8%	3%
Hvidovre	9%	15%	-1%	0%	-7%	28%
Høje-Taastrup	10%	14%	27%	-6%	22%	11%
Hørsholm	6%	9%	8%	-5%	10%	6%
Ishøj	8%	1%	17%	-12%	25%	...
København	9%	15%	8%	6%	10%	8%
Lyngby-Taarbæk	3%	9%	12%	2%	6%	6%
Rudersdal	8%	10%	6%	7%	-5%	1%
Rødovre	-3%	13%	2%	7%	0%	1%
Tårnby	6%	13%	17%	6%	...	...
Vallensbæk	16%	10%	0%	3%	13%	...

Anm: '...' angiver at data er diskretioneret fra Danmarks Statistiks side.

* For virksomheder med 0-1 årsværk angiver tallet udviklingen fra 1. kvartal 2015 til 1. kvartal 2017.

PRODUKTIVITET

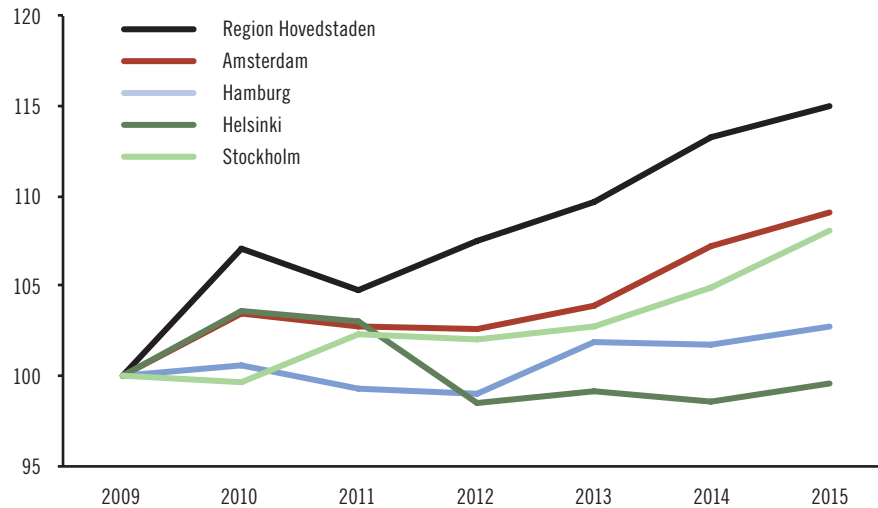
Et lands velstand øges, hvis beskæftigelsen eller arbejdstiden for den enkelte stiger, hvis timeproduktiviteten stiger, eller hvis formueindkomst fra udlandet stiger. Produktivitsvækst er den primære kilde til velstandsstigninger i Danmark (se fx Produktivitetskommissionen, 2013). Når produktiviteten stiger, skabes der højere værdi for de samme ressourcer. Derfor – og fordi produktivitetsudviklingen ser ud til at være bremsset op – er der i disse år stort fokus på virksomhedernes produktivitetsudvikling.

I Region Hovedstaden er timeproduktiviteten steget 13,4% siden 2009. I samme periode steg BNP 15,3%. Fremgangen i timeproduktiviteten er således langt den vigtigste årsag til den økonomiske vækst, der har været i perioden. Og det er en pæn produktivitetsudvikling i sammenligning med udviklingen i Amsterdam, Berlin, Bruxelles, Hamburg, Helsinki og Stockholm samt de øvrige danske regioner i samme periode.

Industrien har øget timeproduktiviteten med 4,4% om året siden 2009. Den finansielle krise fungerede som katalysator for en omfordeling af ressourcer mellem industrivirksomheder, ligesom store og stigende investeringer i forskning og udvikling har øget effektiviteten internt i industrivirksomhederne.

Privat service har øget timeproduktiviteten med 2,2% om året. Det er især transportbranchen trukket af A.P. Møller Mærsk og informations- og kommunikationsbranchen, der har bidraget til fremgangen, mens produktivitetsudviklingen i bygge- og anlægsbranchen og inden for vidensservice har været beskeden. Virksomhederne inden for privat service har ikke i samme omfang som industrivirksomhederne været i stand til at øge effektiviteten, bl.a. fordi de i utilstrækkeligt omfang har investeret i forskning og udvikling.

TIMEPRODUKTIVITET, INDEKS 2009=100

Anm.: Udviklingen i timeproduktiviteten i Berlin, Bruxelles og Oslo kan ikke beregnes pga. manglende data.

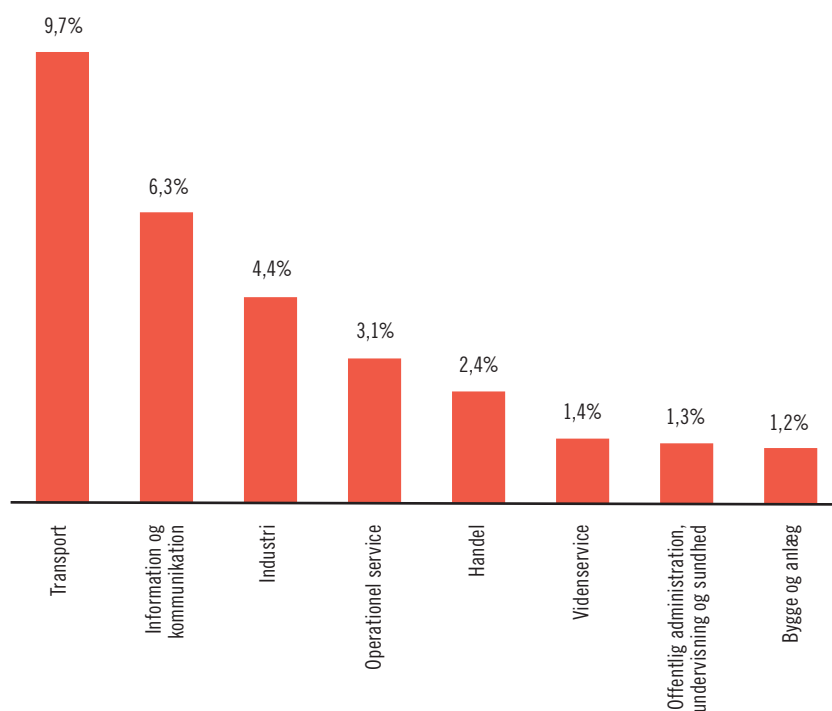
Kilde: Eurostat, national accounts

TIMEPRODUKTIVITET

Timeproduktiviteten i Region Hovedstaden er steget med gennemsnitligt 2,1% om året siden 2009. Også de øvrige metropoler undtagen Helsinki har øget produktiviteten siden finanskrisen, men knap så kraftigt som Region Hovedstaden. Produktivitetsudviklingen i Region Hovedstaden har også været kraftigere end i de øvrige danske regioner.

Under højkonjunktoren fra 2005 til 2008 faldt produktiviteten, så også sammenlignet med udviklingen i årene op til finanskrisen, har produktivetsudviklingen i Region Hovedstaden været tilfredsstillende. I et længere historisk perspektiv ser det knap så godt ud. Fra 1970 til 2000 steg timeproduktiviteten for landet som helhed med gennemsnitligt 2,4% om året. Også de områder og lande, vi normalt sammenligner os med, har oplevet tendens til en opbremsning i produktivetsfremgangen de sidste 10-20 år, især i de hjemmemarkedsorienterede serviceerhverv. Trods omfattende analyse, er der fortsat stor usikkerhed om, hvad det er, der grundlæggende hindrer produktivetsvækst i de private serviceerhverv i disse år. Nedenstående er listet en række af de vigtigste analytiske resultater.

- Produktivitetskommissionen (2013) påviser stor forskel på produktivetsudviklingen i hjemmemarkedsorienterede servicebrancher og eksporterende servicebrancher og retter derfor blikket mod offentlige reguleringer, der kan hæmme konkurrencen på hjemmemarkedet i form af fx krav om autorisationer og planloven.
- IMF (2016) adresserer sammenfaldet mellem lav produktivetsvækst og en aldrende befolkning og påviser negative effekter på produktiviteten af en aldrende arbejdsstyrke i Japan og Europa.
- OECD (2015) og Nationalbanken (2017) fokuserer på de store forskelle, der er mellem produktiviteten i virksomheder selv inden for samme detaljerede branche, hvilket tyder på mangelfuld spredning af ny teknologi og viden fra topvirksomhederne til de øvrige virksomheder.
- The Brookings Institution (2016) understreger en svag udvikling i erhvervsinvesteringerne siden finanskrisen, der både kan tilskrives manglende opmærksomhed på og evne til at implementere ny teknologi og viden i virksomhederne og manglende incitamenter til at investere både fra virksomhedernes side og investorernes side.
- DØRS (2016) konkluderer, at den primære årsag til den svage udvikling i erhvervsinvesteringerne i Danmark er, at der er få profitable projekter, og derved er vi tilbage ved den svage produktivetsudvikling.

**GENNEMSNITLIG
ÅRLIG VÆKST I
TIMEPRODUKTIVITETEN
I BRANCHER I REGION
HOVEDSTADEN
2009-2015**

Kilde: Danmarks Statistik, nationalregnskabet og SAM-K/LINE

Industrien har øget timeproduktiviteten med gennemsnitligt 4,4% om året siden 2009. Der skete især en markant fremgang i årene umiddelbart efter finanskrisen, hvilket tyder på, at krisen har været katalysator for en omfordeling af ressourcer fra mindre produktive til mere produktive industrivirksomheder: Den pludselige lave efterspørgsel mindsker profitabiliteten i virksomhederne, hvilket går hårdest ud over de mindst produktive, der må lukke, og produktionsressourcerne kanaliseres over i de mere produktive virksomheder. Resultatet er stigende gennemsnitlig produktivitet.

Samlet set har de private servicebrancher øget produktiviteten med gennemsnitligt 2,2% om året. Der har været en meget kraftig fremgang i transportbranchen på næsten 10% om året. Det formodes stort set udelukkende at skyldes A.P. Møller Mærsk, idet transportbranchens produktivitet er faldet eller steget svagt i de øvrige regioner. Den kraftige fremgang i Region Hovedstaden skal desuden ses på baggrund af, at A.P. Møller Mærsk blev meget hårdt ramt af tilbageslaget i den internationale handel i 2008 og 2009 (se side 20). Den digitale udvikling har muliggjort en kraftig produktivitsfremgang i information og kommunikation, hvor produktiviteten er steget med gennemsnitligt 6,3% om året siden 2009. De øvrige private servicebrancher har haft en gennemsnitlig årlig vækst i timeproduktiviteten på mellem 1,2% og 3,1%.²

Inden for de offentlige brancher, administration, undervisning og sundhed, er timeproduktiviteten gennemsnitligt steget 1,2% om året siden 2009. Effektiviseringer inden for sundhedsvæsenet har bidraget til produktivitsfremgangen.

² Produktivitsberegningerne for bygge- og anlægsbranchen er behæftet med stor usikkerhed. For det første, fordi omregning af værditilvæksten fra årets priser til faste priser sker vha. et omkostningsindeks. Normalt ville man betragte udviklingen i faste priser som en mængdemæssig udvikling. Et omkostningsindeks afhænger imidlertid bl.a. af lønningerne, men højere lønninger vil jo i mange tilfælde afspejle højere produktivitet, og sådanne produktivitsgevinster forsvinder, når omregningen fra løbende til faste priser sker vha. et omkostningsindeks. For det andet så omfatter bygge- og anlægsbranchen vidt forskellige aktiviteter (byggeri, vedligehold og anlæg), og opdelingen på disse underbrancher i nationalregnskabet er baseret på skøn.

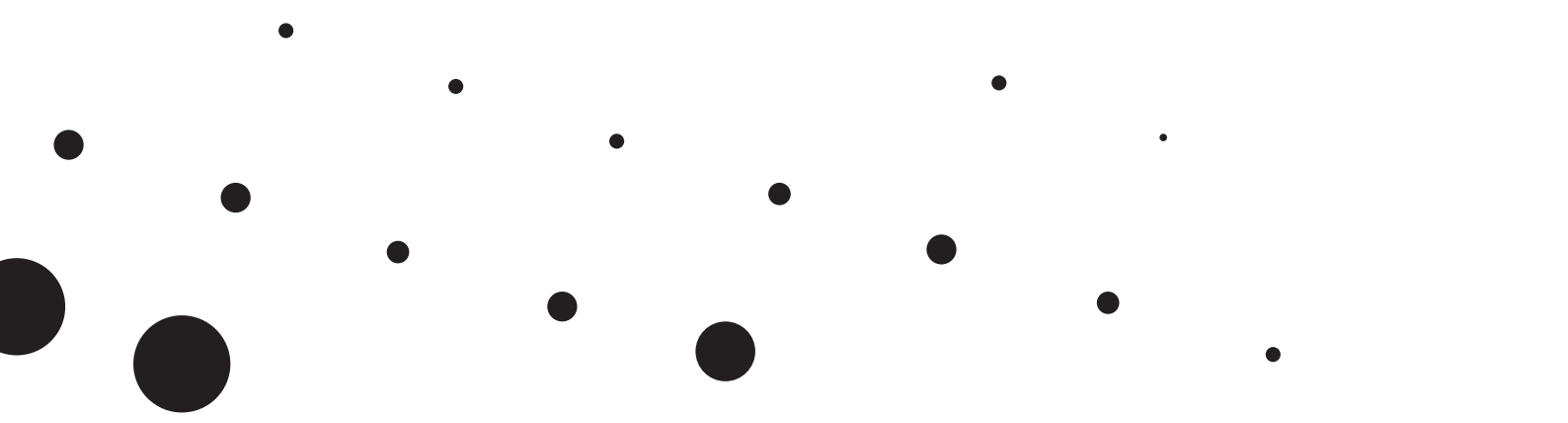
Grundlæggende afhænger timeproduktiviteten af de ansattes kompetencer og kvalifikationer og af mængden og kvaliteten af det anvendte kapitalapparat i form af fx maskiner og IT: En håndværksvirksomhed, der anvender IT til lagerstyring og bestiller varer online, slipper for hele tiden at køre frem og tilbage til grossisten for at hente materialer. Men timeproduktiviteten afhænger også af, hvor effektivt virksomhederne anvender produktionsressourcerne, og i hvor høj grad de er i stand til at differentiere deres produkter i forhold til konkurrerende produkter – dette benævnes kort som virksomhedernes totalfaktorproduktivitet (TFP). Da der er store forskel på, hvor produktive virksomhederne er selv inden for detaljerede brancher, afhænger totalfaktorproduktiviteten eller effektiviteten i en branche desuden af, om produktionsressourcerne er hensigtsmæssigt allokeret mellem virksomhederne.

For at komme en forklaring på den observerede udvikling i timeproduktiviteten nærmere, er det derfor nødvendigt, at dekomponere udviklingen i de enkelte virksomheders timeproduktivitet på bidrag fra

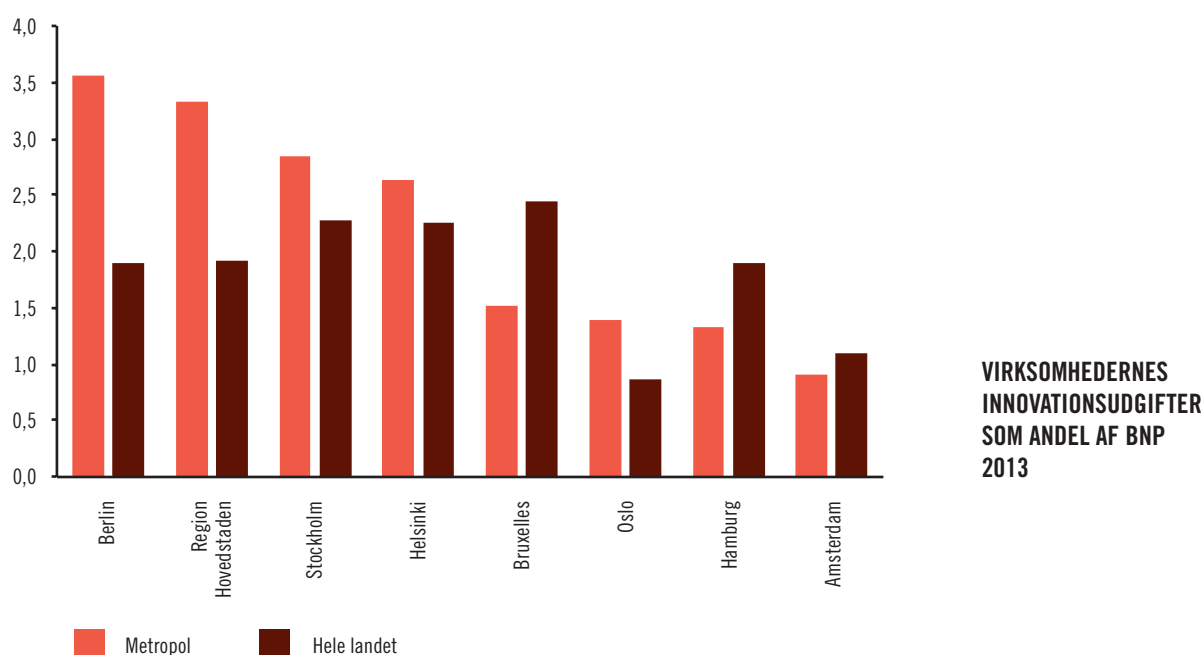
- udviklingen i de ansattes kompetencer og kvalifikationer
- investeringer i fysisk kapital (maskiner, IT mv.)
- udviklingen i effektiviteten hvormed produktionsressourcerne anvendes

En sådan dekomponering er foretaget for Region Sjælland (Center for VækstAnalyse, Produktivitetsanalyse 2017), og på baggrund af nogle indikative resultater for virksomhederne i Region Hovedstaden, ser det ud til, at effektiviseringer internt i industrivirksomhederne samt en forbedret allokering af produktionsressourcerne mellem virksomheder, er de primære årsager til produktivetsfremgangen i industribranchen i Region Hovedstaden. Disse resultater stemmer godt overens med, at finanskrisen har fungeret som katalysator for en omfordeling af ressourcer mellem industrivirksomheder, ligesom udviklingen i industrivirksomhedernes forskning og udvikling understøtter øget effektivitet internt i virksomhederne (se næste side). Det ser til gengæld ikke umiddelbart ud til, at hverken de ansattes kvalifikationer og kompetencer eller investeringer i fysisk kapital, har bidraget nævneværdigt til fremgangen.

Hos virksomhederne inden for privat service ser det derimod ud til, at det er investeringer i fysisk kapital og øgede kompetencer og kvalifikationer blandt de ansatte, der har sikret, at timeproduktiviteten er steget med 2,2% om året siden 2009. Her er effektiviteten stort set uændret i den betragtede periode. Der er dog forskelle på udviklingen i de detaljerede servicebrancher, og i de brancher, hvor der har været kraftigst fremgang i timeproduktiviteten, understøttes udviklingen af øget effektivitet. Til gengæld er effektiviteten lavere i dag end for 6 år siden inden for vidensservice samt bygge og anlægsbranchen. Dette skyldes især, at der er blevet etableret rigtig mange små, nye virksomheder inden for vidensservice (se side 36), og det tager typisk nogle år, før de nye virksomheder bidrager til at øge timeproduktiviteten.

Anm.: 2013 er det seneste år, hvor der findes data for alle metropoler.

Kilde: Eurostat

FORSKNING, UDVIKLING OG INNOVATION

Virksomhedernes muligheder for at øge effektiviteten – altså skabe mere værdi for de samme ressourcer - afhænger naturligvis af de ansattes kompetencer, men det afhænger også af, om virksomhederne anvender ressourcer på forskning og udvikling af fx nye produkter, implementerer nye produktionsprocesser og udnytter de muligheder, den digitale teknologi giver for effektivisering, salg og udvikling af forretningsmodellen.

68% af virksomhedernes udgifter til forskning og udvikling i Danmark sker i Region Hovedstaden. Som følge heraf udgjorde virksomhedernes innovationsudgifter 3,2% af BNP i Region Hovedstaden i 2015, mens landsgennemsnittet var 1,9%. I en international sammenligning er forsknings- og udviklingsandelen i Region Hovedstaden høj, det samme er koncentrationen af forskning og udvikling. Kun i Berlin udgjorde virksomhedernes innovationsudgifter en lidt større andel af BNP i 2013.

Da mere end to tredjedele af alle innovationsudgifter afholdes i Region Hovedstaden, giver det mening at betragte udviklingen i branchernes udgifter til forskning og udvikling i hele landet for at se, om denne udvikling kan bidrage til at forklare udviklingen i den interne effektivitet i virksomhederne.³ Mens udgifter til forskning og udvikling er steget 3,4% om året i perioden 2009-2015 i industrien, er de faldet 1,9% om året i servicebrancherne. Der har bl.a. været markante fald i computer facility management, informationstjenester, IT-service/konsulentvirksomhed og videnskabelig forskning og udvikling. I 2015 udgjorde servicebranchernes udgifter til egen forskning og udvikling 0,6% af deres samlede produktionsværdi mod 0,8% i 2009. I industrien er andelen steget en anelse fra 3,2% til 3,3%. Udviklingen i virksomhedernes udgifter til forskning og udvikling ser således umiddelbart ud til at kunne bidrage til at forklare den forskelligartede udvikling i timeproduktiviteten i industrien og private servicebrancher.

³ Der findes ikke brancheopdelte regionale data for forskning og udvikling.

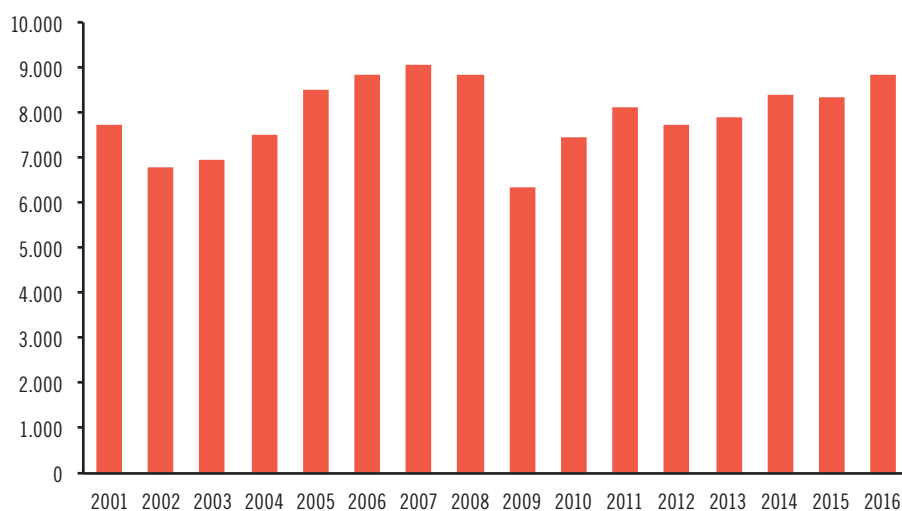
IVÆRKSÆTTERI

Etablering af nye virksomheder, der kan udfordre de eksisterende virksomheder og har mulighed for opskalering er essentiel for den langsigtede produktivitetsudvikling. Der har været fremgang i iværksætteriet i Region Hovedstaden siden 2009. Antallet af nyetabrede virksomheder er steget fra 6.400 i 2009 til 8.800 i 2016, og overlevelsesraten efter 1 år er steget med 5,6 procentpoint.

Fremgangen har været så kraftig, at antallet af nyetableringer næsten er oppe på niveauet fra højkonjunkturårene umiddelbart før finanskrisen. Også når udviklingen i Region Hovedstaden benchmarkes med udviklingen i lignende metropoler som Hamburg, Stockholm, Oslo og Amsterdam eller med de øvrige danske regioner, ser fremgangen overbevisende ud.

Det er især nye virksomheder inden for videnintensive brancher som information, kommunikation og vidensservice samt bygge- og anlægsbranchen, der bidrager til udviklingen. Bygge- og anlægsværksætteriet vurderes primært at være affødt af konjunktursituationen. Til gengæld tages udviklingen i de videnintensive brancher som udtryk for en strukturel udvikling, som betyder, at de videnintensive brancher får større økonomisk tyngde i fremtiden.

De mange nye virksomheder og den stigende overlevelsesrate betyder, at virksomhedsmassen er steget med 10.000 virksomheder siden 2009. Men ikke blot er antallet af virksomheder steget. Også andelen af vækstiværksættere og eksportiværksættere er steget, ligesom iværksætterne står for 15% af jobbene i virksomhederne i Region Hovedstaden i 2015. Igen er det i bygge- og anlægsbranchen samt inden for de videnintensive servicebrancher, at iværksætteriet står for den største andel af jobbene.

ANTAL NYETABLEREDE, REELT AKTIVE VIRKSOMHEDER I REGION HOVEDSTADEN

Anm.: Pga. et mindre databrud og kommende revision af iværksætterdatabase er tallene for 2015 og 2016 ikke fuldt sammenlignelige med tidligere årgange.

Kilde: Danmarks Statistik, Iværksætterdatabase og eStatistik

NYETABLERINGER

I Danmark er iværksætteriet generelt konjunkturfølsomt, og i forbindelse med finanskrisen, hvor både udbuddet af risikovillig kapital og afsætningsmulighederne blev reduceret markant, fik iværksætteriet et ordentligt dyk. Men i 2010 og 2011 steg antallet af nyetablerede virksomheder igen i Region Hovedstaden. I 2014 blev der åbnet op for nye selskabsformer med begrænset egenkapital i form af bl.a. iværksætterselskaber, og det ser ud til yderligere at have løftet iværksætteriet i Region Hovedstaden.⁴

Region Hovedstaden er en driver for iværksætteriet i Danmark. 44% af de nye virksomheder etableres her. I 2016 blev der etableret 8.800 reelt aktive nye virksomheder i Region Hovedstaden. Dermed er iværksætteriet næsten oppe på niveauet fra højkonjunkturårene umiddelbart op til finanskrisen. De 8.800 nye virksomheder svarer til en etableringsrate på 9,7%.

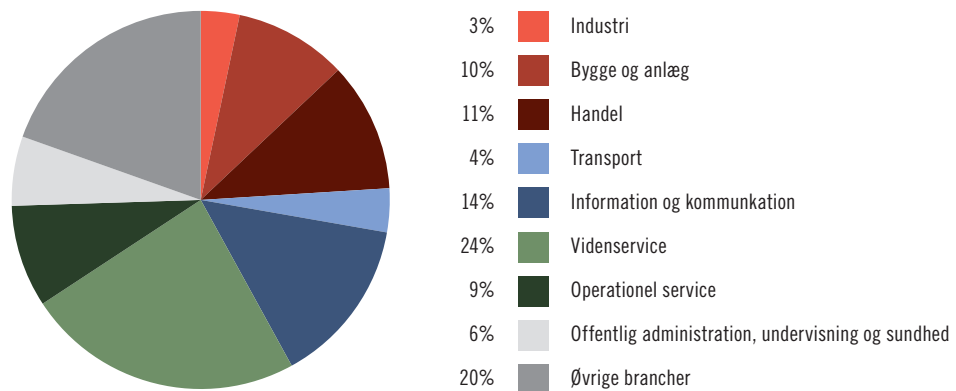
Der etableres traditionelt rigtig mange nye virksomheder i Københavns Kommune, og iværksætteriet bidrager til, at kommunen er landets største erhvervskommune. I 2016 var etableringsraten her 12,0%, hvilket er den højeste i alle kommunerne. Også i Albertslund, Frederiksberg, Gladsaxe, Ishøj og Vallensbæk var der to-cifret etableringsrate i 2016.

Siden 2009 har der været kraftigere fremgang i iværksætteriet i de tre nordlige metropoler, Region Hovedstaden, Oslo og Stockholm, end fx Amsterdam og Hamburg. Udviklingen skal dels ses i sammenhæng med den generelle konjunkturudvikling, dels på baggrund af et lavere udgangspunkt i de nordlige metropoler end dem længere sydpå i 2009. Også i en international sammenligning af niveauer i form af fx etableringsrate ligger Danmark i den høje ende.⁵ Således var etableringsraten i Danmark den 9. højeste blandt EU-landene samt Norge og Schweiz i 2014, og den var højere end i de lande, som de metropoler, der benchmarkes med, er beliggende i (se Center for VækstAnalyse, Iværksætterbarometer 2017).

⁴ I opgørelsen over reelt aktive nyetablerede virksomheder i Region Hovedstaden er personligt ejede mindre virksomheder frasorteret, da de sjældent har en omsætning svarende til aktivitetskriteriet på minimum et halvt årsværk i løbet af det første år.

⁵ Det har desværre ikke været muligt at skaffe data for etableringsraten i metropolerne.

**NYETABLEREDE
VIRKSOMHEDER I
REGION HOVED-
STADEN FORDELT PÅ
BRANCHER
2016**

Kilde: Danmarks Statistik, Iværksætterdatabase og eStatistik

I 2016 blev der etableret ca. 1.900 nye videnservicevirksomheder i Region Hovedstaden. Det er næsten en fjerdedel af alle årets nyetableringer. Hovedparten af disse virksomheder blev etableret i København, Frederiksberg, Gentofte og Rudersdal, hvilket i nogen grad afspejler self-employment blandt personer med en lang videregående uddannelse. Virksomheder, der udbyder serviceydelser inden for fx personlig pleje, sport og fritid, og andre virksomheder inden for øvrige brancher stod for 20% af nyetableringerne. Over halvdelen af de virksomheder, hvis serviceydelser er rettet mod husholdninger, blev etableret i København, hvor efterspørgslen fra beboere, indpendlere og turister er høj. 14% af de nyetablerede virksomheder faldt inden for branchen information og kommunikation. Trods kraftig fremgang i iværksætteriet inden for information og kommunikation i næsten alle kommunerne i regionen, blev langt de fleste informations- og kommunikationsvirksomheder etableret i København og på Frederiksberg, hvor der er god adgang til højtspecialiseret arbejdskraft fra de mange videregående uddannelsesinstitutioner.

Som tidligere omtalt er der igen kommet gang i bygge- og anlægsbranchen i Region Hovedstaden, og i 2016 udgjorde nystartede virksomheder inden for fx nybygning, reparation, restaurering og vedligeholdelse 10% af alle nyetableringer, hvilket svarer til ca. 900 nye virksomheder. Det er især de nordligste kommuner (Gribskov, Helsingør, Hillerød og Halsnæs), der bidrager kraftigere til iværksætteriet inden for bygge- og anlægsbranchen end omfanget af deres iværksætteri ellers tilsiger. Såvel ejendoms- og grundpriser som adgang til faglært arbejdskraft kan være faktorer, der er med til at drive bygge- og anlægsiværksætteriet frem i disse egne af regionen.

Branchestrukturen for de nyetablerede virksomheder peger mod en fremtidig erhvervsstruktur med endnu større vægt på videnintensive servicebrancher som information, kommunikation og videnservice. Det afspejles dels i, at en større andel af de nyetablerede virksomheder falder inden for disse brancher end når den samlede virksomhedsmasse betragtes, dels i høje etableringsrater.

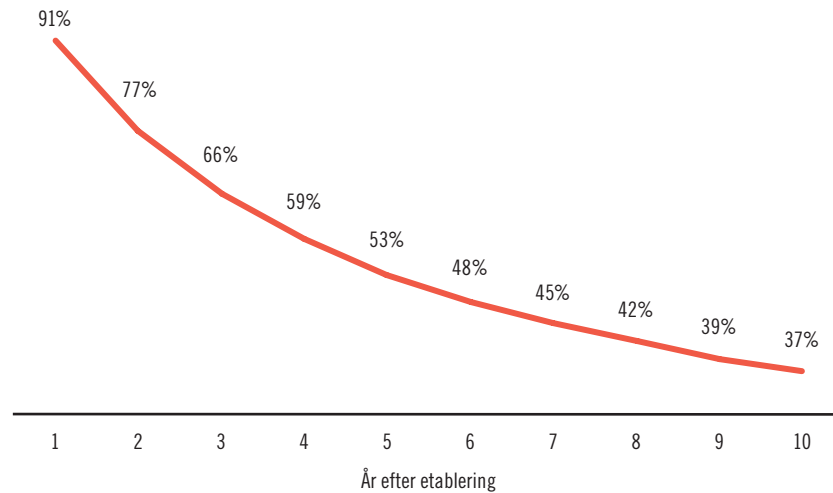

NYETABLEREDE VIRKSOMHEDER 2015-2016

	Nye virksomheder (antal)		Etableringsrate (pct.)	
	2015	2016	2015	2016
Region Hovedstaden	8.333	8.813	9,6%	9,7%
Albertslund	131	144	10,0%	10,1%
Allerød	90	88	6,8%	6,5%
Ballerup	158	191	8,7%	9,9%
Bornholm	74	99	5,2%	6,6%
Brøndby	124	130	8,8%	9,1%
Dragør	42	63	6,6%	9,3%
Egedal	118	151	6,9%	8,4%
Fredensborg	173	150	8,9%	7,5%
Frederiksberg	532	589	11,3%	11,7%
Frederikssund	128	124	6,5%	6,2%
Furesø	141	156	8,1%	8,5%
Gentofte	440	460	8,4%	8,4%
Gladsaxe	222	268	8,7%	10,0%
Glostrup	86	97	8,7%	9,5%
Gribskov	156	145	6,8%	6,2%
Halsnæs	85	120	7,0%	9,3%
Helsingør	246	239	7,8%	7,4%
Herlev	133	127	9,1%	8,6%
Hillerød	203	186	8,5%	7,4%
Hvidovre	182	166	8,8%	7,7%
Høje-Taastrup	200	197	9,5%	8,8%
Hørsholm	132	141	8,1%	8,4%
Ishøj	73	85	9,6%	10,9%
København	3.691	3.794	12,0%	11,7%
Lyngby-Taarbæk	207	246	7,7%	8,6%
Rudersdal	252	292	7,1%	7,9%
Rødovre	142	145	8,8%	8,5%
Tårnby	125	148	8,0%	9,2%
Vallensbæk	47	71	8,5%	11,6%

Anm.: Etableringsraten er antal nye virksomheder i forhold til den samlede virksomhedsmasse.

OVERLEVELSESRATE EFTER ALDER FOR IVÆRKSÆTTER- ÅRGANGE 2001-2014 I REGION HOVEDSTADEN

Kilde: Danmarks Statistik, iværksætterdatabase og eStatistik

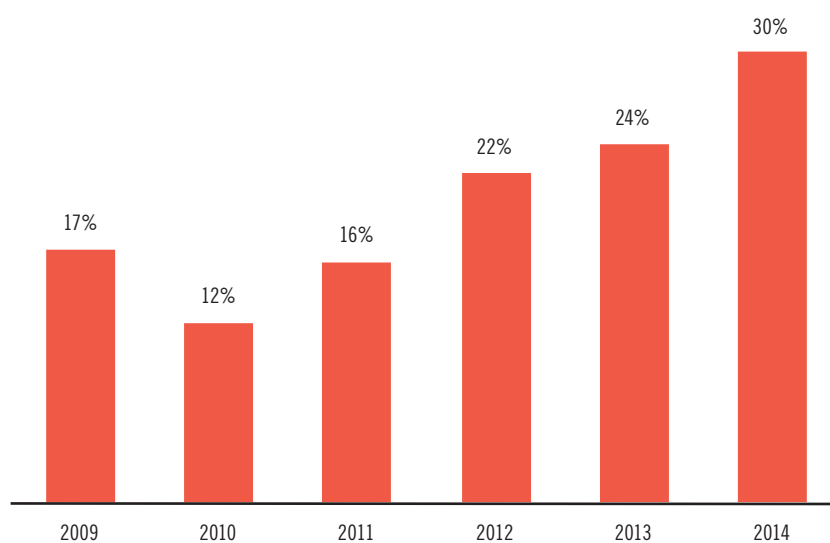
OVERLEVELSE

Et år efter etablering eksisterer stadig 91% af de nyetablerede virksomheder. Efter 5 år eksisterer ca. halvdelen og 10 år efter etableringen er der 37% tilbage. Overlevelsesraten reduceres mindre og mindre for hvert år, der går efter etableringen af en virksomhed. Dvs. at færre og færre af de nyetablerede virksomheder falder fra som årene går. Det betyder, at jo længere tid en virksomhed har været aktiv, jo mindre er sandsynligheden for, at den lukker.

Overlevelsesraten afhænger bl.a. af afsætningsmulighederne i den branche, virksomheden etableres inden for, herunder omfanget af konkurrence, samt mulighederne for opskalering, fx rammebetingelser, finansieringsmuligheder og adgang til kvalificeret arbejdskraft. Derfor ses også en tendens til højere overlevelsesrater i disse år end i kriseårene omkring 2009: Overlevelsesraten efter 1 år er i dag 5,6 procentpoint højere end i 2009, mens den efter 5 år er 2,5 procentpoint højere.

Generelt ligger overlevelsesraterne i brancherne industri, vidensservice samt information og kommunikation over gennemsnittet, mens overlevelsesraten inden for transport og operationel service ligger under gennemsnittet. De høje overlevelsesrater i de videnintensive servicebrancher tilskrives stigende efterspørgsel efter digitale serviceydelser fra husholdningerne, samt stigende efterspørgsel efter fx rådgivning, regnskab, revision og IT fra erhvervslivets side. I industribranchen skyldes de høje overlevelsesrater sandsynligvis i højere grad, at finansiering af de omfattende investeringer i maskiner og inventar mv. kræver en grundig markedsafdækning.

De mange nyetablerede virksomheder og stigende overlevelse afspejler en national tendens til øget virksomhedskoncentration i Region Hovedstaden. Således var der i 2016 10.000 flere virksomheder med hovedsæde i Region Hovedstaden, end der var i 2009. I de øvrige regioner ekskl. Midtjylland er antallet af virksomheder faldet eller uændret. Den økonomiske aktivitet koncentrerer sig i stigende grad i disse år, både når der måles på virksomhedsmasse og BNP (se side 19-21).

ANDEL VÆKST- IVÆRKSÆTTERE I REGION HOVEDSTADEN

Anm.: Her kategoriseres en virksomhed som vækstiværksætter, hvis den har mindst 5 ansatte to år efter etablering og en gennemsnitlig årlig vækst på mindst 10% de følgende tre år.

Kilde: Erhvervsstyrelsen, regional statistikbank

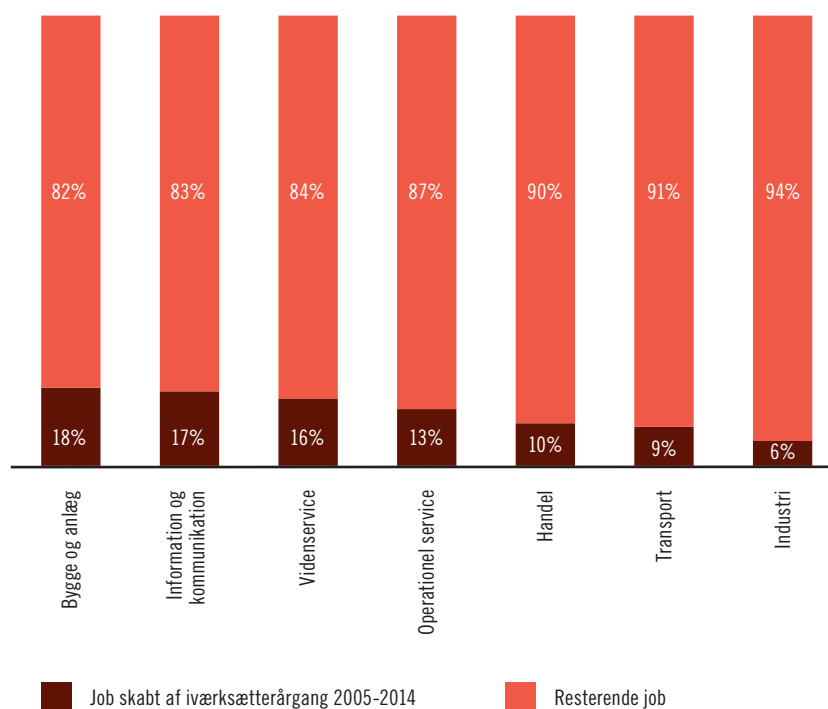
OPSKALERING

Iværksætteri kan bidrage til den langsigtede produktivitetsudvikling, hvis de nye virksomheder anvender nye, effektive teknologier, smarte salgsmetoder osv. Antallet af vækstiværksættere giver et indtryk af, hvorvidt de nyetablerede virksomheder har potentiale til at bidrage til produktivitetsfremgang i fremtiden.

I 2010 betød den netop overståede finanskrisen, at kun 12% af de virksomheder, som blev etableret i 2005 og havde mindst 5 ansatte i 2007, opnåede en gennemsnitlig årlig vækst på 10% eller derover i perioden 2008-2010. I 2009 blev der etableret relativt få virksomheder, hvorfor der antalmæssigt var få vækstiværksættere i 2014. Til gengæld havde hele 30% af de virksomheder, der blev etableret i 2009 og havde mindst 5 ansatte i 2011, en gennemsnitlig årlig vækst på 10% eller derover i perioden 2012-2014. Blandt de få nystartede virksomheder i 2009, som klarede skærene, havde en stor del af dem altså potentiale for kraftig vækst.

Generelt ligger andelen af vækstiværksættere i Region Hovedstaden over landsgennemsnittet. Det samme gælder andelen af eksportiværksættere. Andelen af eksportiværksættere er desuden stigende i Region Hovedstaden og var i 2014 9,4%. Dermed er en større andel af de nyetablerede virksomheder såkaldte born globals i dag end før finanskrisen. Det afspejler den stigende globalisering og nye digitale muligheder for serviceeksport. Og det lover godt for iværksætteriets samfundsøkonomiske betydning, idet eksportiværksætterne opnår langt højere omsætnings- og beskæftigelsesvækst end de hjemmemarkeds-orienterede iværksættere (Iværksætterbarometer 2017).

**JOBKABELSE AF 10
ÅRS IVÆRKSÆTTERI
I FORHOLD TIL
DEN SAMLEDE
BESKÆFTIGELSE I
REGION HOVEDSTADEN
FORDELT PÅ
BRANCHER
2015**

Kilde: Danmarks Statistik, iværksætterdatabase og registerbaseret arbejdsstyrkestatistik samt eStatistik

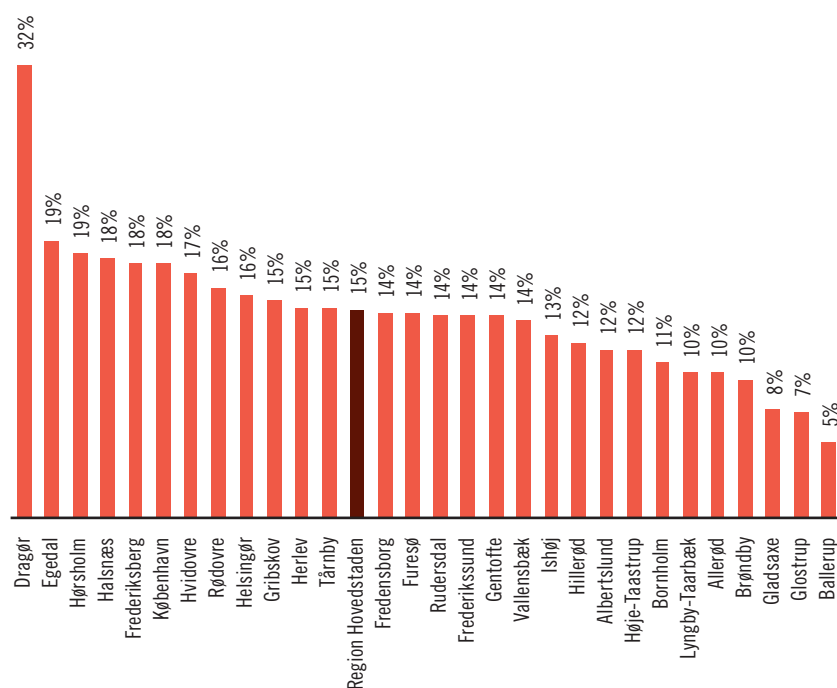
IVÆRKSÆTTERIETS JOBSKABELSE

I et samfundsmæssigt perspektiv er det de nye virksomheders værdi- og jobskabelse, som er afgørende for iværksætteriets betydning. I Region Hovedstaden havde virksomheder etableret i perioden 2005-2014 skabt 95.000 job i 2015. Det svarer til 15% af alle job i virksomhederne.

Selv om etableringsraten er højest inden for information og kommunikation, operationel service og vidensservice, er det i bygge- og anlægsbranchen, at de nye virksomheder står for den største andel af jobbene, nemlig 18%. Det afspejler en høj grad af self-employment i de videnintensive servicebrancher samt inden for fx rengøring, mens de nye bygge- og anlægsvirksomheder i højere grad har ansatte. Skalafordelen inden for industribranchen betyder, at det er sværere at være konkurrencedygtig som iværksætter her end i andre brancher. Således står iværksætterne blot for 6% af jobbene i industrien.

Målt på antallet af job, står de nye virksomheder inden for handel og vidensservice for flest, ca. 15.000 i hver branche i 2015. Herefter følger information og kommunikation med knap 13.000 job og bygge og anlægsbranchen med ca. 10.000.

JOBSKABELSE AF 10 ÅRS IVÆRKSÆTTERI I FORHOLD TIL DEN SAMLEDE BESKÆFTIGELSE 2015

Kilde: Danmarks Statistik, iværksætterdatabase og registerbaseret arbejdsstyrkestatistik samt eStatistik

Det er især i kommunerne Dragør, Egedal samt Hørsholm, hvor virksomheder etableret i 2005-2014 står for en stor del af beskæftigelsen, mens det modsatte gør sig gældende i Gladsaxe, Glostrup og Ballerup. I Dragør stod iværksætterne for hele 32% af beskæftigelsen i 2015 mod 5% i Ballerup. Det afspejler i høj grad, at de tre førstnævnte kommuner primært er bosætningskommuner, hvor der er få store virksomheder. Omvendt er der mange store virksomheder i Gladsaxe, Ballerup og Glostrup, og her bidrager iværksætteriet derfor i begrænset omfang til beskæftigelsen.

Men erhvervslivets størrelse kan ikke forklare alle de kommunale forskelle. Fx står iværksætterne i København for den 6. højeste andel af jobbene i 2015 i alle kommunerne i Region Hovedstaden. Det skyldes dels den høje etableringsrate i København, dels en kraftig fremgang i mange af de nyetablerede virksomheder fx inden for information og kommunikation. Den gode virksomhedsdynamik i København slår igennem her: De lavproduktive, nye virksomheder lukker hurtigt igen, mens de nye virksomheder med vækspotentiale skaber masser af job.

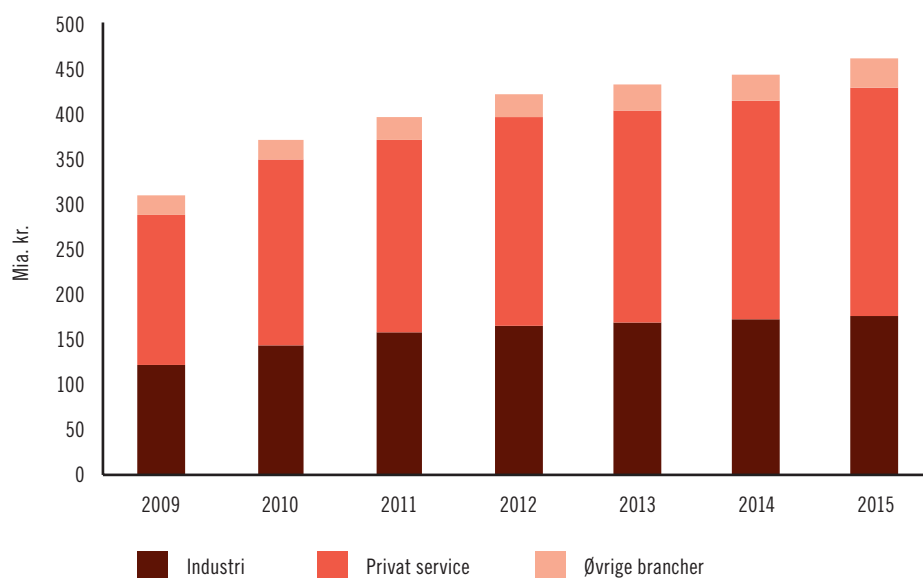
De lave etableringsrater i Allerød og Bornholm slår igennem på iværksætternes jobskabelse, der kun udgør 10-11% af den samlede beskæftigelse i disse to kommuner.

EKSPORT

Efter analyserne af den produktive aktivitet i såvel eksisterende virksomheder som blandt iværksætterne, vender vi i dette afsnit blikket mod afsætningen af de varer og serviceydelser, der produceres, og fokuserer på eksporten. Danmark er et lille land med en begrænset efterspørgsel efter varer og serviceydelser, og derfor er de fleste brancher nødt til at kigge ud over landets grænser efter afsætningsmuligheder for at opnå skalafordele og muligheder for specialisering. Samtidig fremmer den internationale konkurrence virksomhedernes incitament til at investere i forskning, udvikling og innovation for at bevare eller øge markedsandele til gavn for produktivitets- og velstandsudviklingen.

I Danmark fylder vareeksporten traditionelt mere end serviceeksporten bl.a. fordi handel med serviceydelser vanskeliggøres af, at det ofte kræver fysisk kontakt mellem producent og kunde. Men ikke i Region Hovedstaden, hvor værdien af servicevirksomhedernes eksport i mange år har været stor og stigende. Årsagen er, at A.P. Møller Mærsk, der står for ca. halvdelen af Danmarks serviceeksport, er placeret i Region Hovedstaden.

Også mange små og mellemstore servicevirksomheder er begyndt at kigge ud over grænserne efter afsætningsmuligheder. Selv blandt de helt små virksomheder med under 10 årsværk har mere end hver tiende virksomhed i dag eksport til udlandet. SMV'ernes eksportværdi er også steget markant siden finanskrisen. Især har videnintensive servicevirksomheder i SMV-segmentet udnyttet de muligheder, den digitale udvikling giver i form af international handel med et bredere spektrum af serviceydelser, fx software, rådgivningstjenester og data.

**EKSPORTVÆRDIEN
FRA ARBEJDSSTEDER I
REGION HOVEDSTADEN
FORDELT PÅ INDUSTRI,
PRIVAT SERVICE OG
ØVRIGE BRANCHER**

Kilde: SAM-K/LINE

EKSPORTVÆRDI

I forbindelse med finanskrisen faldt verdenshandelen drastisk. Udviklingen påvirkede også eksporten fra Region Hovedstaden, der nåede et lavpunkt i 2009. Siden er eksporten atter steget, og især i de første år efter finanskrisen var det eksporten, der trak den økonomiske fremgang. I 2015 eksporterede arbejdsstederne i Region Hovedstaden varer og serviceydelser for 459 mia.kr., hvilket er 41% af den samlede danske eksport.

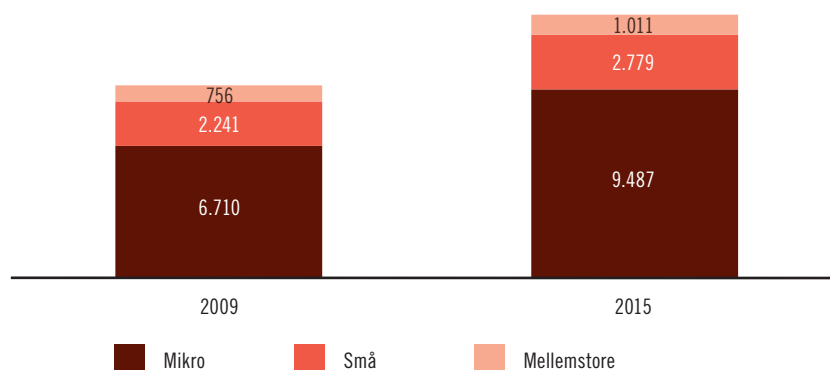
Samlet set er eksporten steget med 151 mia.kr. siden 2009, hvilket svarer til 49%. Industriens eksport er steget 44%, mens servicebranchens eksport er steget 53%. Eksport fra øvrige brancher, der primært består af energi, er steget 47%. Den effektivisering, der skete i industribranchen umiddelbart efter finanskrisen, øgede industriens konkurrenceevne og banede vejen for kraftig eksportvækst. Da A.P. Møller Mærsk står for ca. halvdelen af Danmarks serviceeksport, er udviklingen i denne ene virksomheds eksport den primære årsag til fremgangen i den samlede serviceeksport. Men også eksporten af andre serviceydelser som fx konsulentydelser, arkitektvirksomhed, data, IT, design mv. er øget de senere år. For landet som helhed er eksporten af fx computer- og datatjenester steget med 122% fra 11,5 mia.kr. i 2009 til 25,6 mia.kr. i 2011. ⁶

I 2016 var der en mindre tilbagegang i den samlede danske serviceeksport, men det ser ud til at være et midlertidigt tilbageslag, da udviklingen i 2017 og prognoserne for de kommende år peger opad. Nationalbanken (2017) bemærker, at mulighederne for dansk eksport er gode som følge af en fin lønkonkurrenceevne og pæn vækst på eksportmarkederne. For virksomhederne i Region Hovedstaden forventes det, at de digitale muligheder og den øgede efterspørgsel efter serviceydelser generelt også fremover vil være en vigtig vækstdriver. Af fremtidige eksportthæmmere kan nævnes en styrket effektiv dansk kronekurs og usikkerhed vedrørende udfaldet af Brexit-forhandlingerne og fremtidens internationale frihandelsaftaler.

Samlet udgør eksporten 38% af produktionsværdien i Region Hovedstaden. I kommunerne varierer eksportandelen mellem 18% og 53%, og forskellene forklares ved den geografiske placering af store eksportvirksomheder og de generelle erhvervsstrukturelle forskelle i kommunerne.

⁶ Der eksisterer desværre ikke regionale eksportdata fordelt på produkter.

ANTAL SMV'ERE MED EKSPORT FORDELT PÅ VIRKSOMHEDSSTØRRELSE I REGION HOVEDSTADEN

Anm.: Mikrovirksomheder har 0-9 årsværk og en omsætning, der ikke overstiger 15 mio.kr., små virksomheder har 10-49 årsværk og en omsætning, der ikke overstiger 75 mio.kr., og mellemstore virksomheder har 50-249 årsværk og en omsætning, der ikke overstiger 375 mio.kr.

Kilde: Danmarks Statistik, generel firmastatistik, og eStatistik

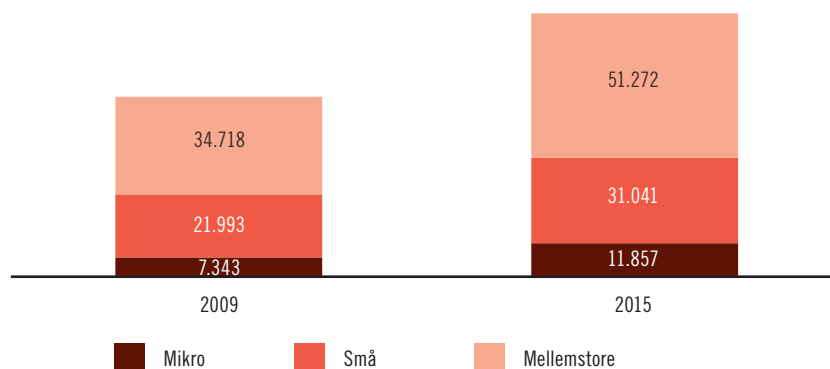
FOKUS PÅ SMV'ERNES EKSPORT

Som det fremgår af tabellen på side 46 var der ca. 13.700 virksomheder med hovedsæde i Region Hovedstaden, der havde eksport i 2015. 97% af disse virksomheder tilhører segmentet af små og mellemstore virksomheder (smv'ere), og der er blevet markant flere af siden 2009. Helt præcis var der i 2015 3.570 flere smv'ere med eksport end 6 år tidligere. Antallet af smv'ere med eksport er også vokset kraftigere end antallet af hjemmemarkedsorienterede smv'ere. Derfor udgjorde eksportvirksomhederne 14% af hele smv-segmentet i 2015 mod 11% i 2009. Der er især kommet mange flere mikrovirksomheder med eksport. 2.777 flere mikrovirksomheder eksporterede varer og serviceydelser til udlandet i 2015 end i 2009, hvilket svarer til en fremgang på 41%. De nyetablerede virksomheder og den stigende andel born globals har bidraget til udviklingen.

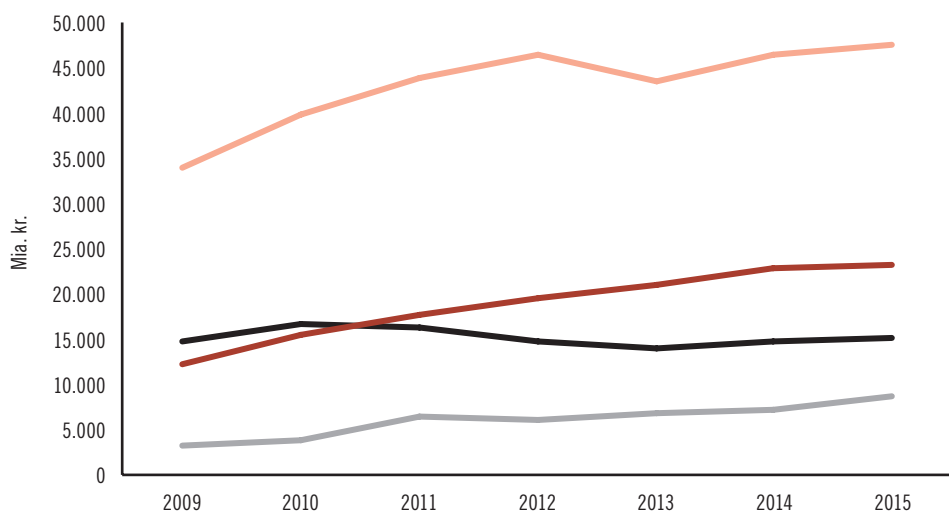
Udviklingen i smv-segmentets eksportværdi er fulgt med udviklingen i antallet af eksporterende smv'ere. I 2015 eksporterede smv'erne for 94 mia.kr., hvilket er 47% mere end i 2009. Mikrovirksomhederne stod for 12 mia.kr., de små virksomheder for 31 mia.kr. og de mellemstore for 51 mia.kr. Også når vi kigger på eksportværdien, har der været kraftigst procentuel fremgang blandt mikrovirksomhederne, hvis eksportværdi er steget med 61% siden 2009.

Selvom smv'erne har øget fokus på internationalisering, så udgør eksporten fortsat en markant mindre andel af omsætningen end i de store virksomheder. I den del af smv-segmentet, der rent faktisk eksporterer, udgør eksportværdien 35% af den samlede omsætning. Blandt de store eksportvirksomheder udgør eksporten over halvdelen af den samlede omsætning. Pudsigt nok er det blandt de allermindste eksporterende smv'ere, at eksporten udgør den største andel af omsætningen. Her er den oppe på 39%.

SMV'ERNES EKSPORTVÆRDI FORDELT PÅ VIRKSOMHEDSSTØRRELSE I REGION HOVEDSTADEN, MIO.KR.

Kilde: Danmarks Statistik, generel firmastatistik, og eStatistik

Kilde: Danmarks Statistik, generel firmastatistik, og eStatistik

SMV'ERNES EKSPORTVÆRDI FORDELT PÅ BRANCHER I REGION HOVEDSTADEN

Smv-segmentet har især haft kraftig fremgang i eksporten fra videnintensive servicevirksomheder inden for information, kommunikation og vidensservice, der har øget eksportværdien med 11 mia. kr. siden 2009. Det svarer til en fremgang på 89%. Det er i øvrigt mikrovirksomhederne i branchen, der har haft den kraftigste procentuelle fremgang, idet de har mere end fordoblet deres eksportværdi. Udviklingen betyder, at de videnintensive brancher i dag har større eksport end industrivirksomhederne inden for smv-segmentet. Handels- og transportbranchen står fortsat for den største eksport blandt smv'erne med en samlet eksportværdi på 47 mia.kr. i 2015. I segmentet af mikrovirksomheder, eksporterer de videnintensive brancher og handels- og transportbranchen stort set lige meget.

Til sammenligning er det industribranchen, der har haft den kraftigste vækst i eksportværdien blandt de store virksomheder, idet de store industrivirksomheder fordoblede deres eksport fra 2009 til 2015. Udviklingen afspejler, at industrieksporten i stigende grad er koncentreret blandt nogle få, store virksomheder, som gennem effektivisering og innovation er i stand til at konkurrere på det globale marked. Den modsatte udvikling er sket i de videnintensive servicebrancher, hvor smv'erne i dag står for en større andel af eksporten end de gjorde i 2009. Vores stigende brug af internettet kombineret med øget efterspørgsel efter specialiserede serviceydelser sætter mange mindre virksomheder inden for information, kommunikation og vidensservice i stand til at afsætte deres ydelser udlandet.

EKSPORT, 2015

	Eksportvirksomheder (antal)	Eksportvirksomheder som andel af alle virksomheder (pct.)	Eksportværdi (mia. kr.)	Eksportværdi som andel af produktions- værdien (pct.)
Region Hovedstaden	13.659	14%	459,3	38%
Albertslund	261	19%	3,4	20%
Allerød	257	18%	5,0	33%
Ballerup	315	16%	28,5	40%
Bornholm	205	11%	5,6	40%
Brøndby	281	18%	6,8	26%
Dragør	76	11%	0,4	19%
Egedal	214	11%	3,5	38%
Fredensborg	262	12%	3,5	24%
Frederiksberg	610	11%	5,6	18%
Frederikssund	193	8%	5,3	36%
Furesø	290	15%	3,0	28%
Gentofte	870	15%	31,2	49%
Gladsaxe	335	12%	31,9	46%
Glostrup	169	16%	4,8	21%
Gribskov	242	9%	2,4	25%
Halsnæs	128	10%	3,0	36%
Helsingør	441	13%	5,9	34%
Herlev	299	19%	3,5	24%
Hillerød	289	11%	10,4	39%
Hvidovre	292	13%	6,7	25%
Høje-Taastrup	315	13%	10,3	24%
Hørsholm	288	16%	5,1	42%
Ishøj	103	13%	1,6	25%
København	5437	16%	219,9	41%
Lyngby-Taarbæk	413	14%	19,1	46%
Rudersdal	616	16%	9,1	31%
Rødovre	177	10%	2,4	21%
Tårnby	212	13%	20,8	53%
Vallensbæk	69	12%	0,8	19%

ERHVERVSINDKOMST OG PENDLING

Indtil nu har der været fokus på den økonomiske udvikling i virksomhederne i Region Hovedstaden. I dette afsnit kobles op til et fokus på den økonomiske udvikling for de borgere, der bor i kommunerne i Region Hovedstaden. Dermed kommer pendling og uddannelse til at spille en stor rolle.

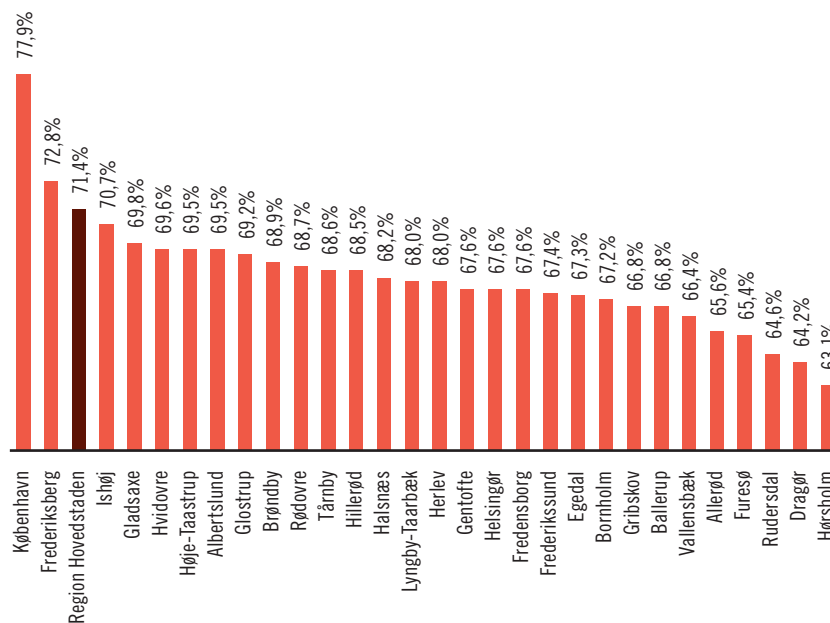
For regionen som helhed er den gennemsnitlige erhvervsindkomst pr. indbygger højere end i resten af landet. Det skyldes primært følgende tre forhold:

- I Region Hovedstaden er der en mindre andel ældre end i resten af landet, hvilket betyder, at en større andel af befolkningen er i den erhvervsaktive alder.
- Beskæftigelsesfrekvensen er også højere i Region Hovedstaden end i resten af landet, hvorfor en større andel af dem i den erhvervsaktive alder har erhvervsindkomst.
- Endelig er gennemsnitslønnen for de beskæftigede højere for personer bosat i Region Hovedstaden end i resten af landet som følge af højere uddannelsesniveau. Der er fx en langt større andel personer med en lang videregående uddannelse i Region Hovedstaden end i resten af landet, mens andelen af ufaglærte og faglærte er lavere. Da den gennemsnitlige erhvervsindkomst for personer med en lang videregående uddannelse er 72% højere end indkomsten for en faglært, og 3 gange så høj som en ufaglærts indkomst, bidrager det højere uddannelsesniveau i Region Hovedstaden kraftigt til den høje erhvervsindkomst pr. indbygger.

Som følge af bl.a. en faldende andel personer i den erhvervsaktive alder i de kommende år, forventes der at blive mangel på arbejdskraft i Greater Copenhagen. Det er især faglærte, som virksomhederne kommer til at mangle, og det kan lægge en bremser på den økonomiske vækst i området.

36% af den samlede erhvervsindkomst i Danmark tjenes af borgere bosat i Region Hovedstaden. Men en endnu større andel af BNP skabes i Region Hovedstaden. Det skyldes, at en del af jobbene i Region Hovedstaden varetages af borgere, der er bosat uden for regionen, primært i Region Sjælland, men pendler på arbejde i Region Hovedstaden. Der er også kraftig pendling mellem kommunerne i Region Hovedstaden, og pendlingen er generelt stigende, hvilket er med til at reducere kommunale forskelle i den gennemsnitlige erhvervsindkomst. Det medfører imidlertid også stigende trængselsproblemer og produktivitetstab som følge af, at bilister sidder i kø i trafikken.

ANDEL PERSONER I DEN ERHVERVSAKTIVE ALDER (15-69 ÅR) 2017

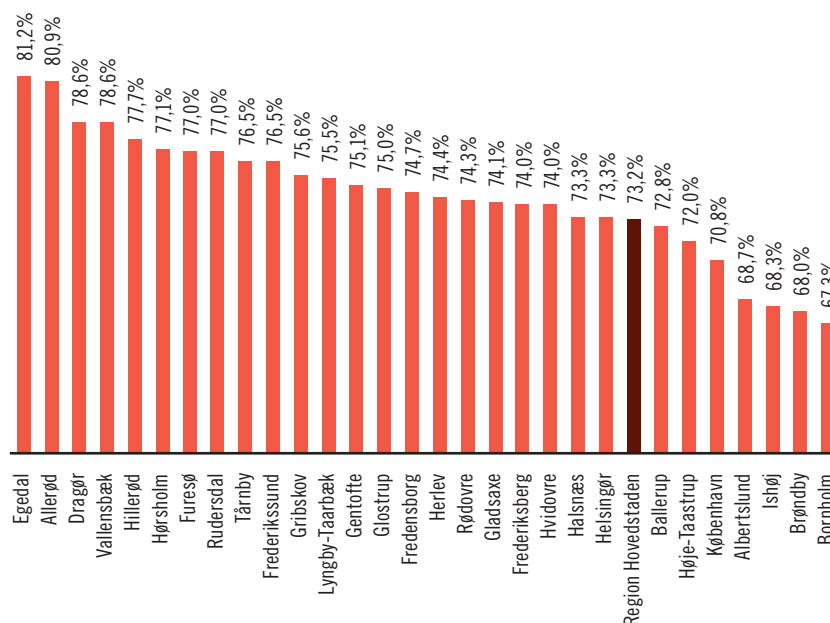
Kilde: Danmarks statistik, befolkningsstatistik

BORGERNES ALDERSFORDELING, BESKÆFTIGELSESFREKVENNS OG UDDANNELSE

I Region Hovedstaden er 71,4% af befolkningen i den erhvervsaktive alder (15-69 år). Det er København og Frederiksberg, der trækker andelen op, mens den er lavere end regionsgennemsnittet i de øvrige kommuner. I de kommende år forventes andelen at falde, således at den er nede på 66,4% i 2040 ifølge Danmarks Statistiks befolkningsfremskrivning. Ligesom i resten af landet, er det andelen af ældre, der øges. Andelen af personer over 69 år stiger fra 16,4% i dag til 23,5% i 2040 i Region Hovedstaden.

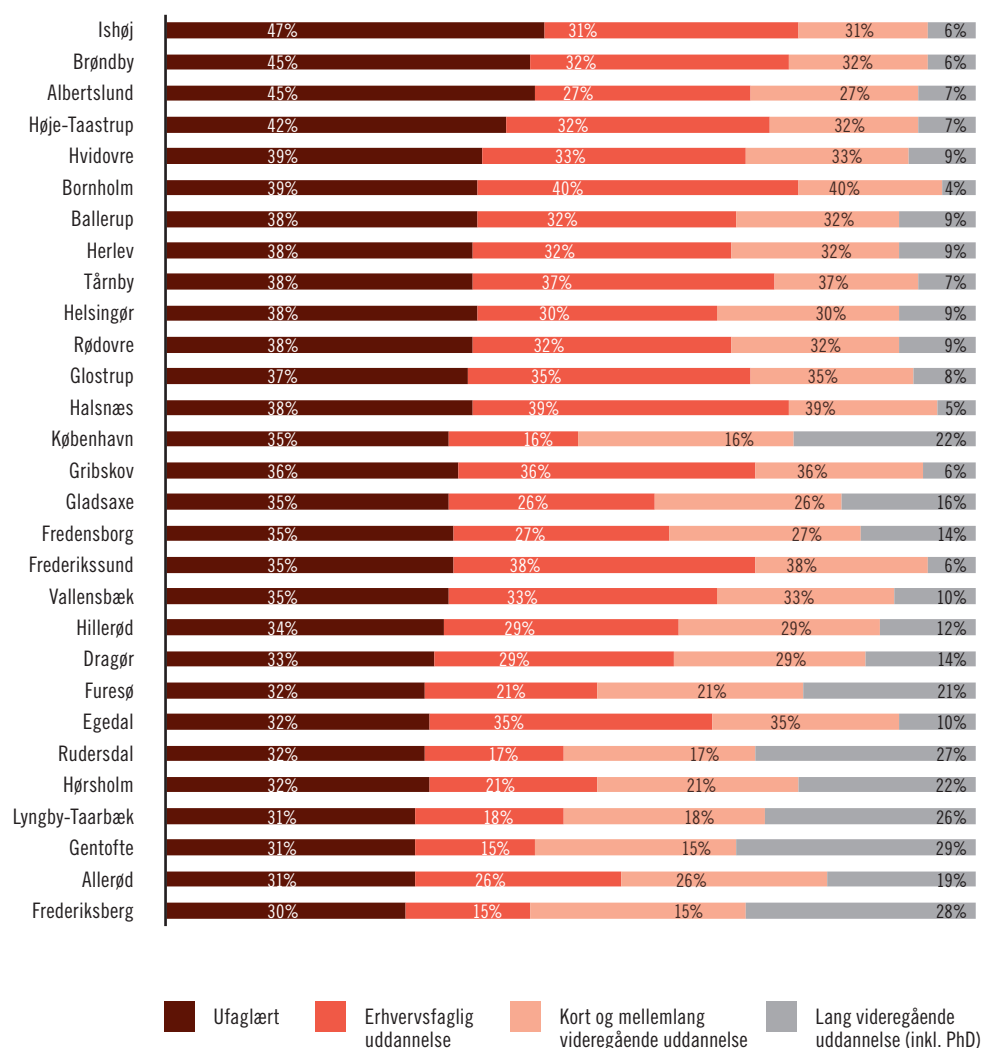
Beskæftigelsesfrekvensen måler, hvor stor en del af personerne i den erhvervsaktive alder, der er i beskæftigelse. For Region Hovedstaden var 73,2% i beskæftigelse i 2015. Der er en kraftig tendens til, at beskæftigelsesfrekvensen er høj i kommuner, hvor andelen af personer i den erhvervsaktive alder er lavest (fx Hørsholm, Dragør, Vallensbæk, Allerød) og omvendt (København og Frederiksberg). Det afspejler en lav beskæftigelsesfrekvens blandt indvandrere fra ikke-vestlige lande og deres efterkommere, som der er en større andel af i København og på Frederiksberg end fx i de nordlige kommuner.

BESKÆFTIGELSESFREKVENNS 2015

Kilde: Danmarks Statistik, Registerbaseret arbejdsstyrkestatistik

BORGERNES UDDANNELSES- MÆSSIGE BAGGRUND 2017

Kilde: Danmarks Statistik, uddannelsesstatistik

Generelt betyder de mange videregående uddannelsesinstitutioner og store videnarbejdspladser, at der er mange borgere med en videregående uddannelse i Region Hovedstaden. 40% af borgerne har en kort, mellemlang eller lang videregående uddannelse. Ca. en tredjedel er ufaglærte, mens andelen af faglærte er nede på 23%. Kort fortalt er der en høj andel personer med en videregående uddannelse i København og kommunerne nord for, mens de største andele ufaglærte findes i de vestlige kommuner. De største andele faglærte findes i de nordligste kommuner og på Bornholm. Dermed reflekterer befolkningens uddannelsesmæssige baggrund erhvervsstrukturene i kommunerne, hvor der er stort fokus på bygge- og anlægsbranchen i fx Gribskov og Halsnæs, mens den største andel videnintensive arbejdspladser ligger i København og i kommunerne umiddelbart nord herfor.

Der forventes at blive mangel på ufaglært og faglært arbejdskraft i Region Hovedstaden i fremtiden, mens der forventes et overudbud af arbejdskraft med mellemlange og lange videregående uddannelser. Selvom vi betragter udviklingen i det store sammenhængende arbejdsmarked bestående af de to østdanske regioner, forudses en ubalance mellem udbud og efterspørgsel efter arbejdskraft med forskellig uddannelsesmæssig baggrund. Det kan give anledning til øget mismatch mellem de ansattes kompetencer og virksomhedernes behov i fremtiden. Samlet indikerer fremskrivningen, at der kommer til at mangle ca. 10.000 personer i arbejdsmarkedsbalancen i Østdanmark i 2025, hvilket selvsagt kan dæmpe vækstmulighederne fremover.

	Region Sjælland	Region Hovedstaden	Øst-Danmark
Ufaglærte	5.299	-26.284	-20.985
Faglærte	478	-32.397	-31.919
Kort videregående uddannelse	-827	-702	-1.529
Mellemlang videregående uddannelse	3.844	11.122	14.966
Lang videregående uddannelse	87	29.467	29.554
I alt	8.881	-18.794	-9.913

**ARBEJDSMARKEDS-
BALANCE FOR
PERSONER I DEN
ERHVERVSAKTIVE
ALDER
2025**

Anm.: Et positivt tal angiver et overudbud af arbejdskraft, mens et negativt tal angiver mangel på arbejdskraft.

Kilde: SAM-K/LINE.

ERHVERVSINDKOMST OG PENDLING

BNP var 817,2 mia.kr. i Region Hovedstaden i 2015. Heraf blev 421,6 mia.kr. anvendt til aflønning af de ansatte. Resten gik til forrentning af det fysiske kapitalapparat, udbetaling af overskud til ejerne samt betaling af moms og andre produktskatter. De 421,6 mia.kr. svarer til en gennemsnitlig aflønning på 237.000 kr. pr. indbygger. Den gennemsnitlige erhvervsindkomst pr. indbygger var imidlertid kun knap 200.000 kr. i 2015 og 204.000 kr. i 2016. Det skyldes, at ca. 135.000 personer pendler på arbejde i Region Hovedstaden og trækker deres erhvervsindkomst med sig ud af regionen. Omvendt pendler kun ca. 44.000 personer bosiddende i Region Hovedstaden på arbejde uden for regionen.

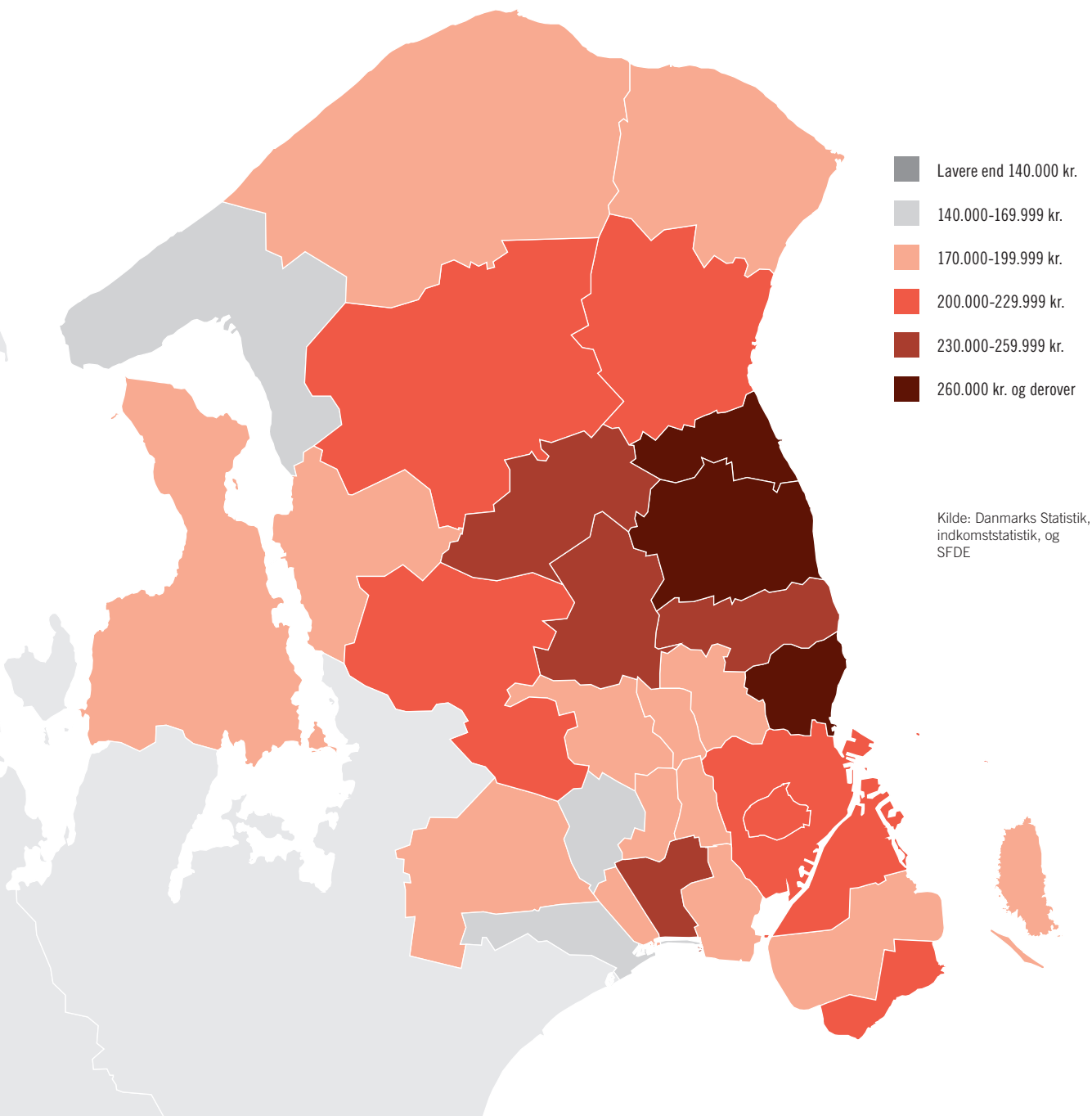
I 2015 pendlede ca. 110.000 personer bosiddende i andre dele af Greater Copenhagen på arbejde i virksomheder og organisationer i Region Hovedstaden. Heraf var ca. 14.000 bosat i Skåne, mens de resterende 96.000 var bosat i Region Sjælland. Dertil kommer indpendling fra de vestlige danske regioner, ca. 25.000 personer. Indpendlerne fra de fire danske regioner havde en samlet erhvervsindkomst på 53,6 mia.kr. Dermed bidrager fremgang i erhvervslivet i Region Hovedstaden kraftigt til velstandsstigninger ikke bare i den øvrige del af Greater Copenhagen, men også i hele landet. Hertil kommer den effekt, det har på borgernes formueindkomst i hele landet.

Det er tidligere blevet omtalt, at BNP pr. indbygger varierer kraftigt på tværs af kommunerne i Region Hovedstaden (side 8-9). Også erhvervsindkomsten pr. indbygger varierer mellem kommunerne, men slet ikke i samme omfang. I 2016 var den gennemsnitlige erhvervsindkomst pr. indbygger 135.000 kr. på Bornholm og 151.000 kr. i Ishøj, som er de to kommuner med de laveste niveauer. Den gennemsnitlige erhvervsindkomst var højest i Gentofte, hvor den nåede op på 320.000 kr. Disse forskelle afspejler forskelle i fx aldersfordeling, beskæftigelsesfrekvens og borgernes uddannelsesniveau. Jo større andel borgere i den erhvervsaktive alder, jo højere beskæftigelsesfrekvens og jo højere uddannelsesniveau, jo højere er den gennemsnitlige erhvervsindkomst pr. indbygger. Fx er beskæftigelsesfrekvensen 75,1% i Gentofte mod 67-68% på Bornholm og i Ishøj. Bornholm og Ishøj har desuden de laveste andele af borgere med videregående uddannelser i Region Hovedstaden, mens andelen i Gentofte er en af de højeste.

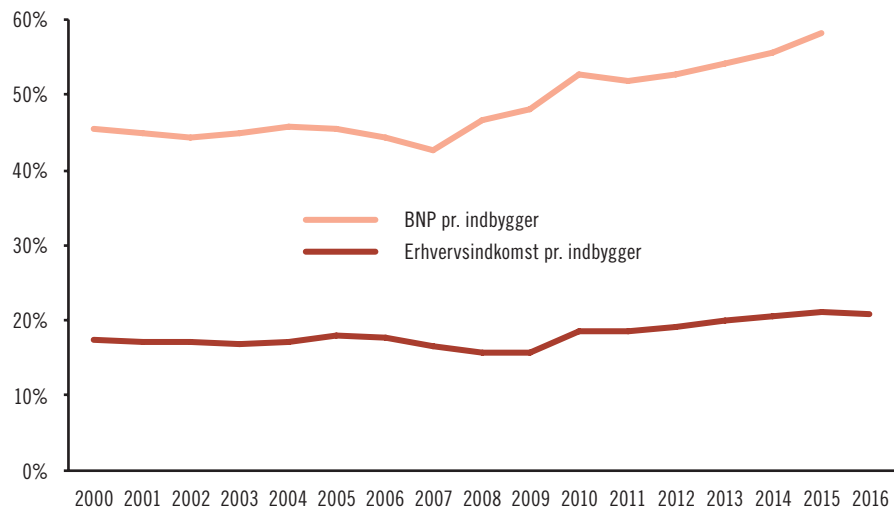
Som følge af lønforskelle bidrager sådanne forskelle i borgernes uddannelsesmæssige baggrunde generelt kraftigt til at forklare forskellene i den gennemsnitlige erhvervsindkomst mellem kommuner. Mens den gennemsnitlige erhvervsindkomst for en ufaglært person i 2016 var 185.000 kr., var den 324.000 kr. for en faglært, mellem 365.000 og 381.000 kr. for personer med en kort eller mellemlang videregående uddannelse og 558.000 kr. for personer med en lang videregående uddannelse.

**ERHVERVSINDKOMST
PR. INDBYGGER
2016**

**VARIATIONS-
KOEFFICIENT FOR
BNP OG ERHVERVS-
INDKOMST PR.
INDBYGGER I REGION
HOVEDSTADEN**

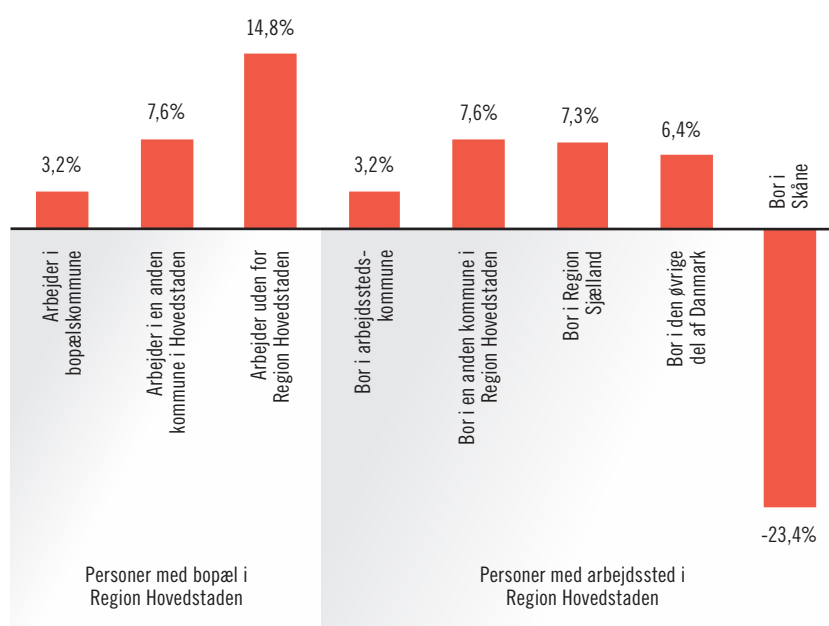

Anm.: Variationskoefficienten er et spredningsmål, der beregnes som standardafvigelsen i forhold til middelværdien.

Kilde: Danmarks Statistik, nationalregnskab og indkomststatistik og SAM-K/LINE

Der er traditionelt større spredning mellem BNP pr. indbygger i kommunerne end mellem erhvervsindkomst pr. indbygger, da pendling udligner nogle af forskellene. Fra 2000 til 2007 ligger spredningen i BNP pr. indbygger nogenlunde konstant, men siden da er den steget markant. Det skyldes erhvervsudviklingen, hvor især de store industrivirksomheder har formået at øge timeproduktivitet og værdiskabelse, mens de mindre servicevirksomheder har haft en mere flad udvikling, se tidligere afsnit.

Spredningen i erhvervsindkomst pr. indbygger ligger mere konstant over årene, men der spores en stigende tendens siden 2009, hvor erhvervsindkomst pr. indbygger er vokset kraftigst i de kommuner, hvor den i forvejen var høj. Det afspejler dels, at lønnen er steget kraftigst for personer med en videregående uddannelse, dels en stigende koncentration af højtlønnede i de kommuner, hvor der bor mange i forvejen, bl.a. som følge af udviklingen i boligpriserne, der har gjort det sværere for lavtlønnede at købe boliger i de dyreste områder.

UDVIKLING I PENDLINGSMØNSTRE 2009-2015

Kilde: Danmarks Statistik, registerbaseret arbejdsstyrkestatistik, og Øresundsdatabase

Øget pendling bidrager til en mere ensartet udvikling i erhvervsindkomst pr. indbygger end BNP pr. indbygger i kommunerne. Siden 2009 er den samlede beskæftigelse for personer med bopæl i Region Hovedstaden steget med 5,9%. Der har imidlertid været moderat stigning i antallet af borgere, der bor og arbejder i samme kommune (3,2%), mens antallet af borgere, der pendler på arbejde i en anden kommune (i Region Hovedstaden eller uden for) er steget kraftigere end gennemsnittet. Kraftigst procentuel vækst har der været i antallet af personer, der pendler på arbejde uden for Region Hovedstaden (14,8%). Det drejer sig især om borgere, der arbejder i virksomheder i Region Sjælland, og stigningen afspejler, at væksten i Region Hovedstaden de senere år har bredt sig til Region Sjælland, hvor virksomhederne derfor i stigende grad efterspørger arbejdskraft. Antalmæssigt er det dog borgere, der arbejder i andre kommuner i Region Hovedstaden, der er steget mest. Således er der siden 2009 blevet 31.000 flere borgere i Region Hovedstaden, der arbejder i en anden kommune end bopælskommunen.

Betragtes indpendlingen til virksomheder og organisationer i Region Hovedstaden fra områder uden for regionen, tegner der sig et billede af øget indpendling fra de øvrige danske regioner og faldende indpendling fra Skåne. I 2015 pendlede 13.500 personer bosat i Skåne på arbejde i Region Hovedstaden. Det er 4.100 færre end i 2009. Efter Øresundsbroens åbning steg indpendlingen fra Skåne år for år og toppede i 2008, hvor mere end 18.000 personer pendlere på arbejde i København. Siden da er antallet af indpendlere faldet støt bl.a. som følge af, at de økonomiske gevinster ved at bo i Skåne og arbejde i Region Hovedstaden er reduceret pga. løn- og prisudviklingen på begge sider af sundet. I 2016 må det forventes, at grænsekontrollen bidrager til en yderligere reduktion. Til gengæld pendlede 6.500 flere personer bosat i Region Sjælland på arbejde i Region Hovedstaden i 2015 end 6 år tidligere, og 1.500 flere personer bosat i de tre vestlige regioner.

Øget mobilitet i arbejdsstyrken understøtter øget specialisering i virksomhederne, hvilket er en vigtig forudsætning for fortsatte produktivetsgevinster. Den stigende pendling medfører imidlertid også øget trængsel på motorvejene og indfaldsvejene til København. Selvom Køge Bugt Motorvejen er blevet udvidet nogle gange i løbet af de sidste 15 år, har det ikke dæmmed op for trængselsproblemerne. Trængselskommissionen vurderede, at forsinkelsestid i biltrafikken i hovedstadsområdet gav anledning til et produktivitetstab på 2 mia.kr. i 2012, der fordobles til næsten 4 mia.kr. i 2025 (Trængselskommissionen, 2013).

GENNEMSNITLIG ERHVERVSINDKOMST PR. INDBYGGER

	Niveau 2016 (kr.)	Gns. årlig vækst 2009-2016
Region Hovedstaden	204.198	2,2%
Albertslund	152.576	0,7%
Allerød	239.183	1,9%
Ballerup	179.701	1,7%
Bornholm	135.081	1,9%
Brøndby	151.328	0,8%
Dragør	228.170	2,2%
Egedal	219.929	1,6%
Fredensborg	211.440	1,7%
Frederiksberg	225.915	2,4%
Frederikssund	187.218	1,6%
Furesø	235.207	2,1%
Gentofte	320.488	3,5%
Gladsaxe	197.659	1,8%
Glostrup	182.748	1,1%
Gribskov	180.744	1,5%
Halsnæs	166.682	1,6%
Helsingør	187.162	2,0%
Herlev	177.926	1,5%
Hillerød	208.761	2,0%
Hvidovre	177.532	1,3%
Høje-Taastrup	170.664	0,7%
Hørsholm	280.080	3,1%
Ishøj	150.790	0,8%
København	196.120	2,4%
Lyngby-Taarbæk	246.839	2,8%
Rudersdal	291.501	4,0%
Rødovre	177.843	1,8%
Tårnby	186.085	1,5%
Vallensbæk	199.846	0,4%

BESKÆFTIGELSE OG PENDLING, 2015

	Beskæftigede på arbejdssteder i området (antal personer)	Beskæftigede med bopæl i området (antal personer)	Indpendlere til området (antal personer)	Udpendlere fra området (antal personer)
Region Hovedstaden	974.969	898.268	120.853	44.152
Albertslund	19.740	12.661	16.475	9.396
Allerød	14.263	12.522	10.699	8.958
Ballerup	42.122	22.138	35.113	15.129
Bornholm	16.601	16.894	664	957
Brøndby	22.992	15.679	19.125	11.812
Dragør	3.089	6.763	1.563	5.237
Egedal	11.567	22.151	6.195	16.779
Fredensborg	12.664	19.374	7.043	13.753
Frederiksberg	42.155	54.524	31.467	43.836
Frederikssund	16.478	21.865	6.698	12.085
Furesø	13.267	19.438	8.196	14.367
Gentofte	39.633	37.523	29.172	27.062
Gladsaxe	41.350	33.521	32.546	24.717
Glostrup	20.785	11.157	18.238	8.610
Gribskov	12.739	19.790	3.925	10.976
Halsnæs	8.643	14.499	2.049	7.905
Helsingør	22.333	29.416	7.434	14.517
Herlev	21.167	13.725	17.547	10.105
Hillerød	29.707	25.397	18.391	14.081
Hvidovre	28.285	25.808	21.334	18.857
Høje-Taastrup	34.606	23.823	27.105	16.322
Hørsholm	9.688	11.810	6.327	8.449
Ishøj	8.463	10.171	6.014	7.722
København	377.676	316.098	182.067	120.489
Lyngby-Taarbæk	32.954	27.278	24.969	19.293
Rudersdal	26.289	26.891	18.379	18.981
Rødovre	16.094	18.383	11.790	14.079
Tårnby	24.932	21.276	17.897	14.241
Vallensbæk	4.651	7.693	3.500	6.542

Anm.: Indpendlerne omfatter kun personer bosat i Danmark. Indpendlere fra Skåne er således ikke med.

LITTERATURLISTE

Center for VækstAnalyse "Produktivitetsanalyse 2017",
<http://vaekstanalyse.dk/produktivitet>

Center for VækstAnalyse "Iværksætterbarometer 2017",
<http://vaekstanalyse.dk/barometer>

Harmat og Bækgård (2017) "Når kragerne vender", øvelse i produktivitetspolitik,
Københavns Universitet, Økonomisk Institut (upubliceret)

Eksportrådet,
<http://um.dk/da/eksportraadet/sektoer/andre-omraader/serviceeksport>

The Global Entrepreneurship and Development Institute "Global entrepreneurship index",
<https://thegedi.org/global-entrepreneurship-and-development-index/>

Produktivitetskommissionen (2013) "Danmarks produktivitet. hvor er problemerne?",
<http://produktivitetskommissionen.dk/media/135897/rapport.pdf>

DØRS (2017) "Dansk økonomi – efterår 2017",
<https://www.dors.dk/vismandsrapporter/dansk-oekonomi-efteraar-2017>

Trængselskommissionen (2013) "Reduktion af trængsel og luftforurening samt modernisering af infrastrukturen i hovedstadsområdet",
<http://Traengselskommissionens%20dekatalog%207%20%20februar%202013.pdf>

Danmarks Statistik (2016) "Regionale indkomstforskelle gennem 20 år",
<http://www.dst.dk/da/Statistik/Analyser/visanalyse?cid=27122>

IMF (2016) "The impact of workforce aging on European productivity",
<https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2016/wp16238.pdf>

OECD (2015) "The future of productivity",
<http://www.oecd.org/eco/OECD-2015-The-future-of-productivity-book.pdf>

Danmarks Nationalbank (2017) "Spredning af ny viden gavner virksomhedernes produktivitet",
<http://www.oecd.org/eco/OECD-2015-The-future-of-productivity-book.pdf>

The Brookings Institution (2016) "The productivity slump: a summary of the evidence",
<https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/08/productivity-evidence.pdf>

DØRS (2016) "Dansk økonomi – efterår 2016",
<https://www.dors.dk/vismandsrapporter/dansk-oekonomi-efteraar-2015>

METODEBILAG

BEGREBER

Arbejdssted: Et arbejdssted er defineret som en organisatorisk afgrænset del af et firma, der er beliggende på en adresse. Statistikken omfatter kun arbejdssteder, hvortil der kan henføres job. Der medregnes kun arbejdssteder knyttet til reelt aktive firmaer, dvs. at firmaer uden eller med ubetydelig aktivitet ikke er omfattet af statistikken.

Reelt aktive virksomheder: Det er virksomheder, der har udbetalt løn svarende til mindst et halvt årsværk eller opnået en omsætning, der kan oppebære en tilsvarende indtjening. I etableringsåret er barren det halve – altså økonomisk aktivitet svarende til et kvart årsværk.

Værdiskabelse: Værdiskabelsen er den merværdi, en virksomhed skaber, når den producerer. Det er forskellen på værdien af de varer og serviceydelser, virksomheden bruger i produktionsprocessen, og værdien af de varer og serviceydelser, den producerer. Værdiskabelsen opgøres i basispriser.

Bruttonationalprodukt (BNP): værdiskabelsen i markedspriser. Dvs. inklusiv moms og andre produktionsskatter, netto. Udviklingen i bruttonationalproduktet analyseres på baggrund af den mængdemæssige udvikling. Dvs. udviklingen i BNP i kædede værdier, hvorved der renses for prisudviklingen vha. nogle prisindeks, hvor de varer og serviceydelser, der indgår, løbende opdateres. Det er det mest benyttede mål for den økonomiske aktivitet i et land, og vækstraten i BNP benævnes ofte blot "den økonomiske vækst".

Eksportværdi: Eksportværdien kan enten opgøres på cvr-numre eller arbejdssteder. Hvis den opgøres på cvr-numre, henføres al virksomhedens salg til udlandet til den kommune, hvor virksomheder har sit hovedsæde, ligegyldigt om den produktive aktivitet er sket på produktionsenheder i andre kommuner. Hvis eksportværdien derimod opgøres på arbejdssteder, henføres det udenlandske salg til den kommune, hvor den produktive aktivitet er foregået. Opgørelsen på arbejdssteder er beregnet i den regionaløkonomiske model, Sam-K/Line, på følgende måde: eksporten fra en enkelt kommune beregnes ved at summere over eksporten af knap 3.000 detaljerede produkter, hvor eksporten af hvert enkelt produkt er beregnet som eksportkvoten for landet som helhed multipliceret med produktionen af dette produkt i kommunen.

Job: Omfatter alle job på arbejdsstederne uanset om det er primære, bijob, tertiære eller andet. Dermed kan antallet af job godt tælle en person med flere gange. Det står i modsætning til personbeskæftigelsesstatistikken, der kun tæller en person med én gang.

Fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere: Antallet af fuldtidsbeskæftigede lønmodtagere beregnes ved at sætte de betalte timer i forhold til det maksimale antal løntimer ved en ugentlig beskæftigelse på 37 timer (1.924 timer om året).

Timeproduktivitet: Det er udviklingen i den reale timeproduktivitet, der analyseres, og den beregnes som værdiskabelsen eller BNP i kædede værdier divideret med antal præsterede timer.

Totalfaktorproduktivitet (TFP): Totalfaktorproduktiviteten måler hvor effektivt virksomhederne anvender arbejdskraft og kapital, herunder i hvor høj grad de udvikler nye produkter mv. Ved opgørelse af totalfaktorproduktiviteten korrigeres for mængden og kvaliteten af den arbejdskraft og det kapitalapparat, som virksomheden anvender.

Etableringsrate: Etableringsraten beregnes ved at dividere antallet af nyetablerede virksomheder med det samlede antal virksomheder. Den er udtryk for, hvor høj iværksætteraktiviteten er ift. det eksisterende erhvervsliv.

Vækstiværksættere: Erhvervsstyrelsens definition anvendes. Her kategoriseres en virksomhed som vækstiværksætter, hvis den har mindst 5 ansatte to år efter etablering og en gennemsnitlig årlig vækst i omsætningen på mindst 10% de følgende tre år.

SMV'ere: Små og mellemstore virksomheder defineres som virksomheder med under 250 årsværk og en omsætning, der ikke overstiger 375 mio.kr. Dette er EU Kommissionens definition.

Beskæftigelsesfrekvens: Beskæftigelsesfrekvensen er antal beskæftigede i alderen 16-64 år i forhold til det samlede antal personer i den aldersgruppe.

Erhvervsindkomst: Erhvervsindkomst omfatter løn, selvstændiges overskud af egen virksomhed samt honorarer for konsulentarbejde. Under løn indgår udover almindelig løn også vederlag og honorarer for bestyrelses- og udvalgsarbejde mv., diæter samt værdien af frynsegoder. Erhvervsindkomsten er opgjort før betaling af skat og arbejdsmarkedsbidrag.

BRANCHEKLASSIFIKATION

Der anvendes Dansk Branchekode 2007. Som udgangspunkt anvendes 19-standardgrupperingen, der omfatter følgende brancheklassifikation:

- A. Landbrug, skovbrug og fiskeri
- B. Råstofindvinding
- C. Industri
- D. Energiforsyning
- E. Vandforsyning og renovation
- F. Bygge og anlæg
- G. Handel
- H. Transport
- I. Hoteller og restauranter
- J. Information og kommunikation
- K. Finansiering og forsikring
- L. Ejendomshandel og udlejning
- M. Vidensservice
- N. Rejsebureauer, rengøring og anden operationel service
- O. Offentlig administration, forsvar og politi
- P. Undervisning
- Q. Sundhed og socialvæsen
- R. Kultur og fritid

Desuden opereres med følgende aggregeringer:

- Erhvervsservice mv = K + L + M + N
- Offentlig administration, undervisning og sundhed = O + P + Q
- Øvrige brancher = A + B + D + E + I + R

SEKTORKLASSIFIKATION

Udgangspunktet for den anvendte sektorklassifikation er Danmarks Statistiks sektorbegreber. Der skelnes mellem følgende sektorer:

Private virksomheder = den private del af selskabssektoren, dvs. markedsproducenter, der er privat kontrolleret.

Offentlige virksomheder = den offentlige del af selskabssektoren, dvs. virksomheder som er markedsproducenter og kontrolleres af offentlige enheder. Sektoren omfatter fx Sund og Bælt, BaneDanmark og DR.

Offentlig forvaltning og service = stat + regioner + kommuner + sociale kasser og fonde (arbejdsløshedskasser og Lønmodtagernes Garantifond).

Non-profit institutioner rettet mod husholdninger = institutioner som leverer varer og tjenester til husholdninger, og som er private ikkemarkedsproducenter (fx privatskoler, velgørende organisationer og fagforeninger).

Desuden anvendes betegnelsen "Virksomheder" for summen af private og offentlige virksomheder samt non-profit institutioner.

DATAKILDER

Danmarks Statistik, diverse statistikker på statistikbanken, www.statistikbanken.dk, samt særudtræk og mikrodata via forskeradgang.

Eurostat, regional statistics, national accounts (ESA 2010), <http://ec.europa.eu/eurostat/web/regions/data/database>

Den regionaløkonomiske model, SAM-K/LINE, www.crt.dk

eStatistik, diverse statistisk data og rensede cvr-registreringer, www.estatistik.dk

De nationale statistikbureauers hjemmesider anvendes til indhentning af data vedrørende nyetablerede virksomheder i metropolerne

- Norges nationale statistikbureau, <https://www.ssb.no/statistikkbanken>
- Sveriges nationale statistikbureau, <http://www.statistikdatabasen.scb.se/>
- Finlands nationale statistikbureau, <http://pxnet2.stat.fi>
- Tysklands nationale statistikbureau, <https://www-genesis.destatis.de>
- Hollands nationale statistikbureau, <http://statline.cbs.nl>

